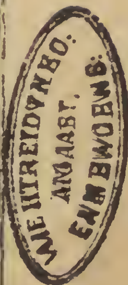
Phisionomia magistri Michaelis scoti.

IEHAN PETIT

Ncipit liber phisionomie quē compilauit magister Michael scotus ad pces. D. Frederici romanoꝝ imperatoris. Scientia cuiꝰ est multū tenenda in secreto: eo ꝙ est magne efficatie. continens secreta artis nature: que sufficiūt omni astrologo. Et cū hec pars libri phisionomie constet ex tribus partibus. hoc est prohemiū.

IMperator inter cetera quibus te oportet eē sollicitum est scientia boni ⁊ mali: et eā modis oībus inuestigare per temetipsū in libris auctorū ⁊ omibꝰ scientijs ⁊ principaliter earum scientiarū que dicuntur artes. Et hec facies penitus: quando aīa tua fuerit in quiete. ⁊ corpus tuū habuerit spaciuȝ pretermissis negocijs gentiū aliquid a maiestate tua petētiū: et eis respōdentiū. Debes eñ scire ꝙ duo sunt tpa homini viuenti. s. tēpus pacis/ tēpus guerre: ⁊ ita duo sunt cibi. corporalis ⁊ spūalis. Corporalis pertinet ad nutrimentū corporis. Spiritualis vero ad nutrimentū anime. Sciendū ꝙ sicut cibus corpalis cōseruat corpus in bono statu: si sit factꝰ ratione ⁊ assumptus per mensurā ab animali cui ꝯuenit et in tempore ꝯgruo: eo ꝙ nō in omni tēpore oīa conueniunt. Ita cibus spiritualis retinet animam bono statu. si sit factus ratione: ⁊ assumptus per debitaȝ mensuram in tempore congruo vtriusqꝫ etatis virtutꝫ in homine. Scriptum est eñ. ꝙ sicut frigida calidis ⁊ calida frigidis temperantur. Ita contraria cōtrarijs

curantur. et medelam recipiũt ordinate. Similiter est vtile inquirere diuersos authores ⁊ magistros propter diuersas sentẽtias: eo ꝙ diuersi diuersa sentiunt. ⁊ mouent scientia vel ingenio gratioso nature: qđ diffundit desuper ꝓficiens multũ postea ⁊ est origo scientie. Vñ ex meo consilio: doctores magistros ⁊ hoĩes ingeniosos naturaliter curialiter apud te inuenies. ⁊ sepe cum multis sermonẽ facies corã eis sapienter ac domestice verba ꝓnunciãs. ꝯputabis in diuersis ꝓpter diuersa. ⁊ facies eis questiones quãdo tecũ erunt. ⁊ dicta eorꝫ in corde seruabis. vt in posterũ ⁊ tibi ⁊ ceteris prodesse possint. Ne sis terra inculta ⁊ arida: q̃ cũ sit sterilis ab hominibus reprobatur. Manutene studium scientiaꝝ in tuo regno ⁊ fac fieri disputationes ante conspectum tuũ. ⁊ tuus anim⁹ in his glorietur: vt tuum ingenium in meli⁹ formetur. Tuum studiũ scit velle regnare diu. Et hoc erit si te dederis virtutibus vitia vitando. Et de tali mortalitatẽ aliqđ dicemus si deus voluerit. Sꝫ hic dicimus ꝙ des cor tuum cognitioni boni intellect⁹ secundum discretionis mensuram. Sis amic⁹ dei fide. spe. ⁊ opere. Ne omittas amplecti illam scientiam q̃ a philosophis phisionomia naturaliter nomiat̃. Et hec sciẽtia est illa inter ceteras. qua caute multi hoĩes quõdam visi sunt gloriari ⁊ exaltari apud magnates: scilꝫ imperatores qui trãsierũt. Similiter apud multos reges ⁊ barones. Et nõ q2 a deo precedant reliquos homines. Sed propter hãc scientiã ⁊ propter huiusmõi plurimas alias: quas secreto nouerũt. Vñ dictum est: honora hominẽ propter scientiam. Require notum amicum propter necessitatẽ. Apud eũ quosdã meli⁹ est

philosophari: ꝛ apud quosdaꝫ vtrumqꝫ nocet: ꝛ apud quosdam neutruꝫ dꝫ reqri.s. a facientibus veram penitētiam in hac vita. Hui⁹ eñ sciētie inqsitio est pulcherrima in natura: cuius prefectio attribuitur phisionomie de numero antiquorū phisione summo doctore in scientia naturali. ¶ Unde quidem hec scientia nomen traxit ab eo studium/cuius grande fuit diu/et diu etiā inuestigare: ac etiam irreprehensibiliter congregare. ¶ Collecta est eniꝫ hec sciētia ex compositione hominis vtriusqꝫ sexus cum qualitate possibili modi status psone inuētis. Et ex hac scientia nature ingeniose q̄ cognoui tibi domine imperator/sub lucida breuitate in hoc libello penitus enarrabo. Dicit enim quidam sapiens phisionomia est sciētia nature insinuatione cuius peritus in ea sufficienter agnoscit differentias animalium psonarum in omni gradu sui. Et quia omnis sciētia est a phisionomia: idcirco eam in hoc loco diffinîamus. Phisionomia est doctrina salutꝭ: electio bōi et vitatio mali: comprehensio virtutꝭ/et pretermissio vitiorꝫ. Hoc autē inducit verus amor dei. timor dyaboli. fides meritoria. spes premij imperdibilis eterne vite: et iudicium mortis: qua videtur penit⁹ qꝫ hic oīa relinquantur ceteris: qꝛ tenentur. Et nō vlli valet sciētia: nec potētia/nec congregatio psonaruꝫ/nec gratia pulchritudinis/nec voluntas ꝛ omne bonum. Unde dixit quidam. Omnia transibunt: nos ibimus: ibitis: ibunt. Chari non chari conditione pari. Et alibi dictū est. Oīa transibunt preter amare deum. Cōstituo ḡ o Frederice impator tibi ex hac sciētia phisionomie regulas cōstitutiōes abbreuiatas. quas tibi pono satis

sufficienter. Jugo quaruȝ si te bene adieceris: dabit tibi magnum preciū laudis ex multa sapientia/virtute. crescet tibi etiā magnū/ ꝛ grande ingeniū sapientie ad nobilitatē tue nature: quā sapientiā si in mēte habueris memorē. melius intelliges dicta loquētiū. tibi cautius agnosces tuos sapiētes: ꝛ aliosvisu/ ꝛ auditu. nec non ꝛ alios homines indifferenter qui tecuȝ habebūt gratiā eloquendi/ vel ante te aliqd faciendi qđ non est parū. Et ex industria huius sciētie in te secreto habebis grandē partē consiliorū tibi. consulentiū et exultationēvirtutū et vitiorū quasi vt semper secū habitasses in factis vbiqȝ. Sed anteqȝ hoc tibi recitē ordinare ꝑ singula capitula. volo tibi enucleare historiā ꝑus substātie: quasi incipiēs a fundamēto ꝑme materie qđ potest esse tibi multū carū multiplici ratiōe: eo ꝙ pauci hoc sunt scientes in veritate.

¶ Prima pars libri huius. Cap. i.

Nobilis impator vir gratiose quasi omniū gratiarū et donorū ex grādi amore tibi notifico sacratissimā sciētiā nature: q̄ potest appellari cōsolatio ꝛ q̄ nō multū dr gētib⁹ idiotis: nec etiā est dicēda. ¶ Sciēdū ꝙ qui caȝ bene nouerit: ꝛ memorē in mente habuerit quotiēscunqȝ casus incurret. ipsamqȝ exercitādo si incipiat loqui de ipsa cū altero: et ille hec sciētiā ignorauerit: videbitur illi ꝙ ipse sit propheta vel sanctus. ꝛ hic postea reemēdabit eū vbiqȝ dans ei studiose preciū magne laudis Amabitur a gentibus notis ꝛ ignotis que audierint loqui de illo. ꝛ honorabitur inter eos. Et hoc non est

parum: videlicet inter vniuersas gentes famã sapientie et scientie celebrẽ obtinere. scias igiť ꝙ ꝛ motu superiori/ ꝛ motu inferiori. s. partim in genere: partiꝫ in specie/ ꝛ motus. Primus conceptionis ex vtroqꝫ sexu est amor naturalis viri in mulierẽ/ ꝛ mulieris in virũ caloris vniti genitalibus. ¶ Sciẽdũ ꝙ vir est agens: mulier vero patiens. vnde ãbo habent viꝫ relatiui. cũ in coitu sit mutua relatio. Eo ꝙ semen vnius refertur alteri/ ꝛ vtrunqꝫ est ãns alterius. Luxuria viri primã radicẽ habet in lũbis/ ꝛ libido mulieris in vmbilico. Vñ Job. Virtus eius in lũbis eius/ ꝛ fortitudo eius in vmbilico vẽtris eius. Juxta illud. Dñs in euangelio. Sint lũbi vestri precincti: ꝛ lucerne ardẽtes in manibus vestris. Tẽpꝰ em̃ ꝯgruũ viro est in hyeme: ꝛ in vere ad coeundũ: mulieris in estate ꝛ autũno. Istud autẽ est ꝓpter contrariã cõplexionẽ tẽpoꝝ/ ꝛ ꝑsone. Cõplexio quoꝝ nihil aliud est q̃ꝫ caliditas cũ frigiditate/ ꝛ humiditas cũ siccitate. Itẽ dicimus ꝙ neuter nõ posset agere cũ delectu nisi haberent instrumenta ad hoc deputata tã intꝰ q̃ꝫ extra. Vnde vir habet suos testes extra ventrẽ in pelle. Mulier vero intus videlicet extra ꝑncipiũ vulue. Tñ nõ sunt in omni similes testiculis viri. Vñ mulier hꝫ suũ semẽ ex testibꝰ velut vir. ꝛ hoc moueť ad coitũ ardẽter. Semẽ vero testiculoꝝ diciť ꝓprie sperma qđ descẽdit ex om̃i humore corporis diuiso/ ꝛ partito in om̃ibꝰ mẽbris eẽntie. cuiꝰ ẽ nobilior ps om̃iũ humoꝝ/ ꝛ subtilior. Et hoc semẽ in se ꝯtinet omnẽ naturã ꝛ cõplexionẽ quarũlibet partiũ totius corporis a q̃ descẽdit. Sciẽdũ est ꝙ spma viri est calidiꝰ ꝛ fortiꝰ illo mulieris. In emissiõe vero spmatis vtriusqꝫ a

natura superiori tribuitur omnis virtutis effectus/ et virtutis augmentabilis pro tempore decurrente. Et secundum cursum corporum superiorum sicut dispositionem corporum concipientium fetus recipit simul/et semel omnia/ et singula que postea discernunt ordinem temporum/ et nature. Quantitatis autem embrionis fit secundum quantitatem seminis virtuosi/et matricis quia matrix si fuerit bone complexionis embrio vadit ad perfectum: et econtrario. Unde si semen per matricem in longum fetus erit gracilis et in latum/ vel quasi rotundum erit curtus et grossus. Quid autem sit sperma sic diffinitur Sperma est prima materia embrionis creandi: vel sperma est artifex creandorum infantium/ vel sperma est semen animalis sine spiritu/et nobilioris sanguinis/ et purioris ad instar vini rubei. quod exagitatione convertitur in sperma candidum/ et cum illa substantia sit nobilior parte remanente acceptior et virtuosior: ideo superascendit. Et est sciendum quod si de semine viri plus fuerit quam femine: fetus erit illi similis in pelle/ et forte in sexu. Verbigratia. Mulier quedam erat alba: et cum coiret cum ethiope pepit filiam albam. Alia mulier nigra coiuit cum viro albo: et pepit filium nigrum. ut patet hoc tanto tempore. Verum est quod si mulier sit iuuenis. cum in coitu sit memor sui/ vel viri/ vel alterius. et proprie diffundit generatiuum genitum erit omnino similis: et iam probatum est in illis et in animalibus. Cum vero sperma exit in coitu est maxima delectatio in naturali corporali et spirituali secundum quantitatem illius/et testiculi de quo exit. Sciendum est quod ex dextro maior dulcedo quam ex sinistro: et ex multo semine quam ex pauco: quia sperma diffunditur completa etate per causam: et vnusquisque manuteneat sibi vitam producti. Dicimus quod cibi sunt quibus semen augmentatur in vasis. ut rape olera carnes recentes galline castrati porci non saliti.

oua. sorbilia. fabe. fracte cib⁹. de pasta panis recēs nō candidus. ⁊ cetera. Sunt etiam q̄bus cibi semen desiciat absq̧ emissione. vt carnes salite: cibi acri/ ⁊ acerbi panis siccus. vt. xv. dierum/ ⁊ bis coctus. ⁊ cetera. Itē ciborum q̄dam inducunt luxuriam: vt finchus. oua sorbilia: caseus dulcis: eruca sicca; vinū purū: ostraca saturitas conueniēs ciborū: et quedam electuaria. Mouent autē luxuriam species decoris alterius corporis ad corpus sibi amore cōueniēs: visu/ et tactu. Vbi gratia. Si vir bñ videat mulierē iuuenem/ ⁊ pulchram et econtra. Et per viri similem: vt si adolescens adornetur ad instar puelle: vel habeat faciem inclitam: vt femella qua contingit fortis motus: vt patet in sodomitis. ¶ Sunt etiam quidam cibi quorum comestione castitas conseruatur: vt portulaca: lactuca. eruca. viridis: acetum compositum: cucurbita: cucumer: ieiuniuem: paucus: cibus: portatio: iaspidis/ ⁊ topacion. absentia corporis decorati etate/ ⁊ adornatione. Vir habet virtutem calamite ad mulierem: ⁊ mulier ad virū que visu propinquo tactu adinuicem coniunguntur: ⁊ sicut de calibe/ et silice exit quādoq̧ scintila. Ita de spermate exit quādoq̧ conceptio ⁊ matrix est embrio Sicut olla ad coquendum epulum: ⁊ lac ad frigaciaȝ de pasta. Et est sciendum q̄ raro accidit: q̄ exeat sperma ex vtroq̧ testiculo vno coitu scilicet vtriusq̧ agētis ⁊ patientis . et ob hoc vna tantum fit conceptio/ vel creatio quando conceditur desup̄ dono gratie nec aliter. Sed si ex duobus testiculis vtriusq̧ coitum faciētis sperma exierit: et in duas partes matricis diffunditur. Due fiunt creature vel amplius secunduȝ diffu=

sionē per loca matricis. Unde cuȝ matrix constet ex septē cellulis siue crispaturis: vt patet in ventriculis ouiū/et porcarū/et cetera. Mulier potest concipere septē filios/et portare. Uolens autem domine imperator ꝙ oīa et singula cognoscas per temetipsum quo modo embrio concipitur/ siue gñeꝶ ex vtrisqꝫ coeunti bus in congruo tempore dei coitu facto conuenienter inquirentibus nobis aperte dicemus secūduȝ ꝙ nobis per seriem videbitur enarrare.

¶ De tempore coitus masculi/ et femine/ et defectu ipsius. Cap. ij.

PRincipiuȝ temporis coitus: scilicet in quo sperma dulciter exit vel a mare in masculo est post complementum annorum. xiiij. et deinceps vsqꝫ ad annum. lxxvij. ad plus. in femina vero post complementum. xij. annorum. et deinceps vsqꝫ ad. xl. annos/ vel ad. l. ad plus. et cum hoc spermatis exitu incipiunt pili paulatim oriri in pectine vnitas quorum dicitur femur. Similiter nascuntur in naribus nasi. in maxillis masculis. sub assellijs. ⁊ circa sexum deorsum super brachia: manꝰ: ⁊ crura. Sicut incipiunt oriri in tempore veris frondes in arboribus: et in herbis flores/ ⁊ rami: vnde pori corporis aperiuntur: et producunt aliquid sui generis extra solitum. Item vox sibi mutatur. Caput virge masculi decooperitur. mamme femine incipiūt tumescere. Uterqꝫ naturaliter se mouet ad coitum. ex magno delectu pariter in naturalibus membris: nisi libido sepe refreneꝶ ꝑ accñs: vt ꝑ ieiuniū. ⁊ ꝑ asperā vitā ciboruȝ. Post autē spermatis emissionē vtriqꝫ mutant figurā

principalr in facie:et virtutem in carne:ꝛ consuetudinem in moribus:in cogitationibus ꝛ ingenio. De coitu dicimus ꝙ si quis ipsum nimis frequenter:ꝛ etiam in diebus contrarij temperis et multa contingunt in contrarium:quequidem faciunt corpori ista que dicemus nunc. Nam coitus continue factus totum corpus infrigidat et desiccat ab humoribus. et talem actum sentit inconuenienter cerebrum capitis et oculi: quia cum cerebrum plenius liquidetur:vt glaties in sequenti die ꝛ proprie in mane oculi lachrymant:ꝯtingit dolor capitis qui dicitur soda siue emigranea:et proprie circa horam none et deinceps. Diminuit etiam coitus inconuenienter factus vices omnium membrorum cum sit sperma colamentum ipsorum. Macro corpore figura fit turpior in aspectu visus oculorum abbreuiatur:vita annichilatur:debilitatur:spiritus appetitus cibi perditur. Homo fit obliuiosus faciendorum et piger in eundo grauis in moribus solitis simplicior in ingenio grossus:in laborando vanus:in credendo alteri velox. Capilli sibi facile cadunt: et citius canescunt: et fit caluus in fronte/et in summitate capitis. Facile infirmatur ab aere corrupto. Qui cum patitur non bene memoratur temporis in quo coiuit nimis. Uel contra documentum consiliorum coiuit nature. Et de istis omnibus satis patet per contrarium in pueris/vel puellis nondum corruptis. Quoniam ad talia non incurrunt. Quia non canescunt neq; caluescunt. immo capilli sibi crescunt:vt herbe in horto. Et hoc patet in tricijs puellarum virginum anteq̄ coeant:que post multū coitū perdunt capillos et colorē.

Et tunc per capillos et colorem valde mirantur causam propriam ignorantes. Idem est de viris quoniam bene pendunt de casu capillorum. et de dolore capitis. quam emigraneam appellant. sed non cognoscunt quod frequens coitus non est incongruo tempore factus. Unde super hoc quidam dixit et bene: et memorie firmiter tenendum est. Vere coire iuuat: hyemis quoque tempore confert. Sanus in autumno si vis tu fore coito. Unde qui a contrario ipse sibi non custodierit nimio coitu et fleubotomia et cibis contrariis complexioni sue secure aspectet infirmitatem periculosam. i. breui tempore nisi forte se adiuuet maxime medicinarum iuuamento. Tamen dicimus quod qui nimis penetrauerit mulierem. lauet sibi nares et pulsus brachiorum et pedum bono vino et comedat bonos cibos vt restauretur quod deperditum est de semine et de sanguine. Sunt autem multi qui sanitatem percipiunt ex vsu veneris et quidam facile infirmantur. valet enim sanguineis: nocet vero flegmaticis/colericis/et melancolicis. Et prodest secundum causam interuenientem et statum. Qui enim multum mingit sepe recipit nocumentum per coitum: eo quod superfluitates corporis sufficienter mundantur per vrinam. quod si vtatur coitu facile infirmatur et cito moritur. Verum est quod quedam faciunt satis vrinare: vt caro volatilium: et omne diuerticium. vt petrocilium crocus. eruca. rape. fascola. nuclei cerasorum. et cetera. Sed si pinguis sanguinitate non vtatur coitu et superfluitate seminis quod nimis implet vasa solet infirmari: vt patet in domicellis. Que nimis conseruantur in virginitate. In viduis et religiosis mulieribus et masculis.

¶ De occasionibus generandi ꝛ non generandi/ et menstruo mulierum. Cap. iij.

DIcit Aristoteles cessante causa cessat effectus. Unde multe sunt cause generandi et non generandi. Secunda causa est si statꝰ personarum fuerit bonus in sanitate. ꝛ cõgruus in vsu regiminis ciborum ꝛ potuum. et econtrario. vt vero mulier generet ista sunt principaliter presciendaꝛ. scilicet vt matrix sit sana et in suo loco et non suffocata. ꝛ bone complexionis in caliditate. Sperma vtriusqꝫ sit diu reseruatum et precipue viri ad hoc vt sit bene viscosum et coctum sua digestione. Ambo coeuntes mittant semen ꝛ cõmiscantur. Uirga sit longa mulier iuuenis vel que non deficiat menstruo. Matrix cõtineat sperma receptũ ad minus per mediã diẽ vitet mulier coitũ hinc ad tres dies ne addat aliud semẽ vel ne aperiatur orificium: ne mulier edat tunc cibum frigide nature: nec fleubotometur: nec recipiat frigꝰ ꝛ sic potest valere coitus. Facit enim ad concipiendum vnꝰ coitus tantũ. Quando mulier coit volens grauidari: debet stare cooperta cum viro stricta. et tenere anũ eleuatuꝫ vt semen melius intret. ꝛ plicata in vno latere secundũ ꝙ grauidari desiderat. facta grauidatiõe se diu custodiat: ꝛ sedeat in locum ano pedibꝰ ꝛ renibus. De mẽstruo dicimꝰ ꝙ si a cane cõedat purũ fit rabidꝰ. ꝛ si aspergatur herba virens siccatur: infatuat hoĩem certa datione ꝛ reddit leprosum. Menstruum est superfluitas ciborum que non bene digeritur defectu caloris na

turalis. Unde est sperma imperfectum et est ad conci-
piendum vtile ꝛ necessarium: vt erat alumen in confe-
ctione tincture et si de ipso in cellula quicq̃ non fuerit
generatio non valet. Sed si de ipso nimis fuerit in lo-
co compositionis. conceptus erit signatus in malum.
Et si fiat generatio tẽpore sui decursus creatura erit
male signata. vt gibbo ꝛ cetera aut efficietur leprosa
ꝛ cetera. Et si mulier sit memor alicuius cum semen dif
fundit. cum viro creatura assimilabit illi in parte. Et
vt eius memoria sit vtilis: debet doceri a viro q̄ nõ re-
cordetur tunc de tali vel de tali. Crescit menstruum et
decrescit secundum lunam/ ꝛ mare in simili. Et ita sper
ma vtriusq̃ sexui vnde ꝓpt̃ eius augere requirit exitũ.
Sciendũ est q̄ mulier multo abundans menstruo pau
co abundat spermate. et ideo non curat de coitu. ꝛ ecõ
trario.

¶ Signa mulieris calide nature ꝛ que
coit libenter. Cap. iiij.

Signa autem calide mulieris et que liben-
ter coit sunt ista. iuuentus completis an-
nis duodecim si ad minus semel corrupta
mammas habens paruas ꝛ illas conueni
enter plenas. ꝛ duras barbata in locis consuetis ꝛ pi-
losa vt in cruribus/ ꝛ pectrine/ ꝛ asellis. Cuius pili sũt
grossi ꝛ asperi: capilli crispi ꝛ curti: audax in lingua:
in loquendo vox subtilis et alta. in animo superba: al-
teri crudelis et non bene pia: valde curialis receptu et
factione seruit omnibus personis: et precipue notis et

amicis:boni coloris in facie: tecta in hasta: macra in carne:plusq crassa:ebriosa. Talis eni3 mulier semper requirit coitum et complet in actu suum desideriū pau co abundat menstruo. quādo q3 non est exitus eius om ni mense vt ceteris:immo transit vnus mensis et plus. vt duo vel tres sed casu ingrauidat. paucum habet hec mulier lac:ꝛ fortis grauida ꝛ non grauida. Caro eius non sic fetet in sudendo:vt contrarie mulieres. cantāt libenter. circuit loca:ꝛ delectatur solatijs ꝛ ornatibus suis si ea potest habere.

¶ Signa mulieris frigide nature:ꝛ que non coit libenter. Cap̄.v.

Signa vero frigide mulieris ꝛ que non libē ter coit sunt ista nimia puericia mamme grandes et proprie molles nuditas pilorū in locis q̄ solent eis abūdare capilli longi multi et extensi cito crescentes. de facili pauida in lo quendo contra alterum:nō est audax:facile credit om nia que audit ꝛ ideo conuertitur cito ad bonum: ꝛ ad malum. est condolens alterius miserie ac pia. futuens raro desiderium complet. carnes habet vndiq3 molles in flatu/ loquendo est debilis ꝛ omni membro persone multo abundat menstruo:et ei discurrit omni mēse ad instar maris per lunam plus tendit ad pinguedine3 q3 ad macredinem. in facie est pallida vel sine colore ci to ingrauidatur ꝛ grauem habet portatum plus ꝛ ni mis scdm virtutem embrionis post partu3 multo lacte abundat. Signa autem grauidationis in muliere sunt

ista et multa: vt est transmutatio stomachi: cessatio mē
strui rc. Ideo debilitatur r transmutatur in aliquo a
statu priore. pro eo q meatus purgationis sunt impe=
diti. et menstrua in ventre multiplicantur. Ad impre
gnandum valet ante coniunctionem fleubotomia pe=
dum mundicies matricis. r similiter si se excuset de coi
tu loquela. r hoc facit sepe ingeniose. ne videat esse im
pia. etiā propter verecundiā citius impregnat puella
q̄ femina matura propter teneritatē suorum humorū
q2 firmius cōmiscentur. r ꝯuertūtur in corruptionē. cu
ius exemplū est in plantis nouellis arborum. r mulier
parua cum maiori parit dolore q̄ magna. r debilis q̄
fortis: r frigida q̄ calida: r pinguis q̄ macra. Forma
autem pedum significat conditionem vulue/ late r stri
cte ex qua fit partus.

¶ Diuisio capituli. Cap. vi.

Quoniam mulieres non habent in se tantū
colorē innatū. q malos humores i eis abū
dantes valeant desiccare. neq̄ possūt pati
tantū laborem: neq̄ tam fortiter vt faciūt
viri. ideo sunt eis debiliores in omni virtute r opere: r
maxime cū ꝯplent suū coitū. Sciendū est q natura ob
hoc sibi tribuit qōdā purgamētū qō humorē virt⁹ na
ture eiecit ab eis oī mēse a. xij. anno in ātea vsq̄ ānos.
xl. vel. l. ad pl⁹ nisi sint grauide vel lactātes aut eis cau
sa interueniat qua stringat vel nisi naturaliter sit qua
si hermophrodita. vel min⁹ calide nature. vnde mulie
res postq̄ sunt cōplete etatis mundantur per mēstru=
um vel coitum vel per sudorē vt rusticane. Unde si que
viri virga sepe coeant vel virga sirici vt quedam vidue

vidue ꝛ monïales ꝛ cetera fiunt macre ꝛ in facie liui
de. Sciendũ ꝙ plus nocet eis vna expeditio coit⁹ ꝙ̄
septem viro. sed si raro coeāt vel non. ꝛ bene a fluxu
purgentur. cito incrassant nisi se nimis faciant labo
rare vel ieiuniis. ꝛ ideo aliquãtulũ ꝯcupiscũt coitũ
eã calor naturalis multiplicãdo semẽ sed si bene vi
uant cibis ꝛ potibus ꝛ nõ grauiter fatigent indigẽ
tes coitu vt vidue morbide ꝛ quedã monace ꝛ reclu
se. facile infirmantur ꝛ efficient liuide ꝛ reumatice.
ꝛ misere viuunt in statu sui corporis hoc ignorãtes:
ꝛ de hoc medici nõ sꝫ bñ ꝑpẽdũt et ẽ magn⁹ defect⁹
in eis solo errore. Sed cũ nõ sit sibi iustũ talia explo
rare ꝯsulere debẽt iuxta honestatẽ i ꝯmedẽdo vł ab
stinẽdo: ꝛ ꝙ parũ comedãt. vinũ tẽperẽt se multum
fatigent. ꝛ non stent ociose. aut in oratione nimia ꝛ
eant per loca hinc illic: vnde per hanc viam cessant
tentationes carnis ꝛ humoris sup̄flui. Si vero mu-
lier fluxum patiatur. ꝛ vir eam cognoscat: facile sibi
virga vitiat vt patet in adolescentulis qui hoc igno
rantes vitiantur quandoqꝫ virga qñqꝫ lepra. Et si
mulier tunc cõcipiat conceptus efficiet vitiosus: de-
fectu membri vt digiti vel virtute visus ꝛ cetera. De
flore mulieris est vt arboris q̄m fructum non portat
nisi prius florescat. Mot⁹ vero menstrui est secundũ
lunam. spermatis vero scḋm solẽ: ꝛ donec mulier a-
bundet flore sic potest concipere sicut vir qui semine
virgã erectat. et sicut multis causis contingit flux⁹
fructus ab arbore: ita potest constrictura. Unde pro
vtraqꝫ causa solet mulier grauiter infirmari. et ideo
valet exitus sanguinis de naso et de vulua ꝛc. Dicit

enim Hypocras q mulier non potest concipere pro pter nimiam gracilitatem et macredinem et ppter nimiam pinguedinem. Causa est quia extra qz cau sa os matricis est strictum. strictura cuius semen nō intrat repente Constantinus vult q mulier habens vuluam nimis paruam que cognoscitur forma pe- dum non coeat. ne partu pereat impregnata. Sed quia sunt quedam mulieres sanitatem percipientes frequenti coitu. vt quidam viri dicimus q omnino coeant licite aut portent secum iaspidem vel thopa tion. ⁊c. vel vitam faciant regularem. De embrione dicimus q est similis fructui qui adhuc pendet in ar bore. quoniam dum est tener in aruo cadit leui occa sione ⁊ perditur: sed quanto plus crescit firmior effi citur obstās vitijs. quibus cadat. cum autem est ma turatus vt pirū ⁊ ficus cadit: et ita de embrione cre- ato quia q̄diu non est bene ligatus in loco sue sedis facile cadit siue per saltum siue per ballum ⁊c. Un- de circa principium sui ortus et circa finem sue nati- uitatis facile cadit. in medio vero horum duorum temporum non ita leuiter cadit. tempus vero peri- culi est primus mensis secundus. septimus: octauus nonus de primo mense dicimus propter teneritatem nouitatis: et de secundis propter natiuitatem. Hy- pocras dicit q femina pregnans ante mensem octa uum nec post septimum fleubothometur. sed mense quinto et sexto secure si ei sit necessaria. verum est q cum timore fiendum est et paucus sanguis debet ex trahi et tutius est se abstinere. Homo non debet di- cere studiose coram pregnāte. et precipue puella. xx.

annorum aliqua que ipsa cupiat ardenter nec ex eis valeat habere. Cum iam multe mulieres perdiderint enibrionem. Et sciendum est quod appetitus eius transfertur in embrionem. Et ideo pro vtroque tacendum est. Si vero mulier grauida omnino gliscit comedere cretam vel carbonem etc. ne sibi sit periculum edat modicum pro medicina vtatur ciceribus assatis fabis etc. Cum vero pregnans appropinquauerit partui: et timeat causa motus dolorum vtatur balneis et vngat se oleo oliue et pedes oleo rosato: si inflauerit eos vel aceto aqua debilitato. De fatue voluntates et carbonis calcine. etc. Plus contingunt in prima grauidatione et secunda quam post ea. Si pregnans quandoque perdat sanguinem ore vel naso: vel de subtus signum est quod fetus est nimis debilis. et in periculo cum non possit recipere solitum nutrimentum quamuis humores sint multiplicati in ventre pregnantis. Et cum fluxus contingat ex frigiditate sibi subueniendum est cibis calidis et siccis natura in primo gradu vel in secundo: aut cibis calide et humide nature: vt ciacibere cumino carnibus recentibus: vt gallinarum iure petrosiliorum lacte agnidalorum: ouis sorbilibus: ciceribus fractis: odoribus musci et thuris et huiusmodi. Pregnantium quedam facile parturiunt vt bene sane et habentes os vulue latum: matricem magnam et que plus sunt macre quam crasse. Grauiter vero parturiunt multum puelle infirme: crasse et debiles habentes os vulue strictum.

¶ Secunda diuisio capituli. Ca. viii.

Item dicimus de coitu virtuoso et de gestatione creature. quod vir non debet coisse recenter neque mulier. spacio octo dierum. Sciendum est quod quanto magis sperma vtriusque fuerit seruatū tanto & productum et si idem sperma ex bonis cibis fuerit generatū tanto magis erit digestum & viscosum ac virtute plenū. In cōcipiēdo vero mulier non debet esse plena floribus neque omnino vacua: sed nouiter mūdata. ita quod matrix sit aliquantulum mūda. Et quando vir effundit semen et ipsa suū. vt ambo semina misceantur. & cū peruenerit ad punctum exitus: anū teneat eleuatū suo posse procedendo studiose versus illā partē cuius generationis gliscit concipere memorando alicuius formosi. & semē bñ discurrat in cellulā matricis per longū: & embrio recipiat formā laudabilis longitudinis. Cōpleto mēstruo oportet vt mulier confestim iaceat super illud latus in quo receperit semē & multū repauset. nec vuluam abstergat intrinsecus: nec motū sui faciat: nec vrinā effundat: nec se eleuet de lecto ea die fingens se dolere caput &c. Vel ad minus in eo latere dormiat tribus horis et si non poterit dormire sic iaceat calida: quando autem de lecto surgere voluerit. plane se moueat: et suauiter vadat. & oīa faciat. a cursu in ea die se abstineat a saltu ab alio coitu a cassatiōe. a multo cibo & potu. Cibus eius sit sanus & bonus & bñ coctus. post prādiū dormiat aliquantulm stans cooperta vt sit calida: nec possit recipere frigus: nec se permittat cognoscere a viro. per septē dies vel amplius: ne cella referetur. In latere dextro dicimus quod masculus concipitur. & in sinistro

femina. vt quidam volunt. nos vero dicimus q latus non facit ex toto. sed semen testiculi. quia de dextero exit masculus et de sinistro femina: verum est q complexio lateris proficit generationi. et cum semen exit de testiculo dextro sentitur maior dulcedo q de sinistro. et q predicta sint vera iam probatum est milies de his qui habebāt tantū vnū testiculū q niam illi qui habent testiculum dextrum concipiunt masculos. et habentes sinistrum cōcipiunt feminas Sciendum q in hora effusionis est totum iudicium constellationis concepti. licet sit occultum astrologo. Unde mulier debet notare mensem diem et horā bono arbitrio quando coit coitu generatiōis: et tūc esset iudicium facile. Generale est q conceptus non cessat ex toto a xle. Unde dicit Pāphilus. Sepe solet fili⁹ similis esse patri. i. proprio semini. Et ali⁹ dixit, fructib⁹ ipsa sui q sit dignoscitur arbor. Insup dicimus q sicut est impossibile q homo vnum pedem teneat in terra. et alium in celo. ita impossibile est q puer natus sit similis suo genitori omino figura corporali vel morib⁹. Si quis vero his duob⁹ careat ens magis vel min⁹ omino nō est generat⁹ ab eo q nutrit et tenet p filio quanq cognouerit matrē. Nā de vno puteo multi possunt aquam haurire. Quivero posuit semen in conceptu illum pl⁹ amat. et ille pl⁹ sibi similat tēpore discretiōis. Et est regula generalis q filij quodāmodo pl⁹ matricāt q patricāt vnde regula generalis est q quāto pl⁹ vterq se abstinet a coitu tanto citius generat postea coiens. vt vt patet in illis qui se diu seruauerunt. q vir veniēs

ad vxorem cito eam grauidat. ¶ Et est notandum ꝙ si semē sit multū ⁊ intret in om̄es cellulas matricis: et ibi debite conseruetur septem filij generātur et septimus est hermophrodita scilicet qui in medio generatur: Et plus septem non speret habere in vno partu.

¶ Tertia diuisio capituli forma mulieris in matrice. Ca. viij. ⁊. ix.

Sciendum est item: ꝙ in primis sex diebus post coitum generatur tantū semine diffuso in loco valitudinis matricis: e cuius hec in forma secundum dispositionē diuine potētie fit tanꝙ lac coagulatum/ siue butyrum. Postea in tribus diebus sequentibus remouetur a qualitate prefati lactis. ⁊ fit tanꝙ sanguis in sex diebus sequentibus ille sanguis coagulatur: ⁊ durescit multum: ⁊ fit parue q̄titatis: vt pilla rotunda: postea in duodecim diebus sequentibus formantur membra principalia: que sunt quattuor scilicet cor: cerebrum: epar: et testiculi. Postea in tribus diebus cetera membra generantur: et generanta discernuntur in tota massa: postea in sex diebus sequentibus caput distinguitur a spatulis formans faciem super genua/ et cor/ et epar/ et testiculi cum suis propinquitatibus. Crescunt postea in quattuor diebus sequētibus: queꝗ membra totius corporis ⁊ suā habent pfectionem coniunctim/ et separatim vt natura reqrit. Et sic tota creatura ī tp̄e diffinito dierū suā hꝫ essentiā. quam ad pfectionem sui debet

habere cõfestim vitam perpetuam recipiens. i. animam viuentem deo creatori similem. Et hoc totuz patet ex viro per hec tria metra. Tres in lacte dies tres sunt in sanguine trini. Bisseni carnẽ: terseni mẽbra figurãt. Post quadraginta dies vitã capit. hic animam q3. Cum predictuz germen sic se habeat est paucissimum plus' formica puncto qd est in massa de qua infinite concreant vt oua cancriulorum maris. De concreatione femine ita dicimus q ipsa pficitur in. lxx. diebus ad plus ⁊ in. lxv. ad minus. vnde de corpore prefato eiusdem datur ei anima rationalis a deo suo creatore cui est tota similis et que non est antiqua sed noua. vt probatur per Augustinuz vnde sicut corpus est nouiter creatũ ⁊ anima est nouiter creata. ⁊ in humano corpore: locatur tamen in alio nunq3. Dat enim deus animam nouam ⁊ liberam corpori nouo tanq3 pater suo filio. tabulam nouam politam et immaculatam vt cum ea addiscat et super eam doctrinam exemplo vnius magistri vl' multorum habeat etiam dictus puer potestatem faciendi de tabula qcqd voluerit boni ⁊ mali. i. tenẽdi mũdã ⁊ maculandi. ⁊ lauandi qd tẽpus ei durat donec addiscerit ⁊ nolendo addiscere sibi auferatur a pr̃e. Ita est de anima nouiter data corpori nouo. q₂ est quodãmodo in potestate ipsi⁹ ⁊ cura. obligata est corpori nouo cum q̃ ⁊ p quam idem corpus potest mereri laudẽ bñ operãdi quo expectat bñdictionẽ eterni pr̃is ⁊ beniuolẽtiã ãgeloꝝ. ⁊c. Silr̃ potest mereri vituperium male operãdi. quo expectat maledictionẽ eterni pr̃is ⁊ maliuolẽtiã angelorũ ⁊

inctorū &c. Vn̄ a deo repellitur quodāmodo si fuerit ira cadens in manus inimicorum sui. q̄ sunt predatores aīarum fallētium & nō obseruātiū mādata solius dei. Si q̄rat cur infans plene nō loquit & nō vadit q̄ cito est nat⁹: vt postea tempore procedente cum anima sit perfecta in corpore. Respondem⁹ q̄ due sunt cause. Prima est originale pctm̄ Ade. secunda est clupa corporis/ & nō eiusdem anime. cum corpus nō sit pfectum nisi secundum tempus: & non secundum naturā: vn̄ crescēte corpore anima viua se virtutib⁹ manifestat. De proprietate autem anime satis predictum est in pprio libro circa pncipium quarte distinctiōis capi. animo animas.

¶ De noticia natiuitatis puerorum sc3 qn̄ pueri nati euadunt: & qn̄ nō. Capi. x.

De natiuitate infantiū dicim⁹ q̄ postq̄ sunt ɔcepti aut nascūt viui/aut moriūt antequā nascant/vl' nascēdo. vn̄ natiuite multa scit opatio inesse ppter opatiōe3 planetaꝝ. Dispositiōe q̄rū inferiora multiplicit disponunt. & ob hoc dicim⁹ cum luna in septimo mense multum humectet duriciem humoru3 q̄ tenet quēlibet embrione3 in ventre mulieris facta teneritate illi humores descendunt inferius. vt superius exit fex illoru3/ qui sternunt in matrice per os vulue/aut cum embrione vel post exitum: quod totum fit opatiōe lune q̄ regit omnem hominem/ & feminā. Quare operāte luna in artificiosa natura fet⁹ exit sollicite de renib⁹ ueniēs ad lucē temporalitatis. Vnde

dicimus q̄ si quis nascat̄ ante septimum mensez pe
nitus nō euadit eo q̄ om̄s planete non sunt opera-
ti suam proprietatem iuxta cursum lune: sed vt ra-
tio singulorum plenius habetur: dicimus de vno
quoq̄ mense vt infra patebit. ¶ Si nascitur in pri-
mo mense nichil exit nisi humor commixtus multa
varietate congelationis quibusdam filijs: eo quod
tunc regnat Saturnus quo coagulatur totū quod
ex luna fuit liquidum. Si nascatur in secundo men-
se sanguis frustratim exit: eo q̄ tūc Jupiter regnat
et dominatur. operatione cuius humor aqueus iaz
conuersus erat in sanguinem et in multa membra
licet non sint sic fortia qd̄ tota creatura possit habe
ri solida. Si nascatur in tertio mense raro q̄ nasca-
tur viuus propter sui teneritatem: cum ex facili la-
ceratur in ventre nec habeat iuuamen licet habeat
vitam. Suffocatur etiam nimio calore pro eo quod
in eo mense dominatur ei Mars: vnde est paruꝰ cā-
crulus. Si nascatur in quarto mense exit viuꝰ. Et si
viuus statim morietnr propter sui teneritatē: et ni-
mium calorem solis qui tunc regnat illi. Si nascat̄
in quinto mense licet viuus quādoq̄ nō euadit pro
pter dominium Ueneris: qui est planeta in genere
feminco ⁊ in virtute debilis. Si nascat̄ in sexto mē-
se non euadit ꝓpter dominium Mercurij: q̄ est pla
neta communis virtutis. Unde cum separetur a vē
tre/ ⁊ sit in ꝯiunctione cum luna: que ē deterior eo
nō potest euadere. Si nascatur in septimo mense be
ne euadit ⁊ potest euadere ꝓpter dominiū lune cū
ꝑ eius regimē sit ordo officiorū a planetis cōpletis

in tali creatura. completo quidem ordine opatiõis. vij. planetarum/que fit in fine. vij. mensis. aut embrio nascitur: ⁊ euadit. Aut si non nascitur predicti planete incipiũt regnare in creatura ordie ꝑtaxato
¶ Sciendum est ꝙ sicut in primo mẽse regnat Saturnus in gñe. ⁊ c̃. In octauo mense iterum regnat. ⁊ c̃. Si nascatur in octauo mense natꝰ nõ euadit licꝫ nascat̃ viuus congrue fortis. ⁊ hoc est ꝓpter dominium Saturni/q̃ tunc regnat/ ⁊ qui sua frigiditate infrigidat eum/ ⁊ claudit nõ volẽtẽ surgere in animam. vnde nõ viuit vltra diem octauum. Si nascat̃ in nono mense: bene euadit secundum cursum nature: eo ꝙ tunc regnat Jupiter q̃ est planeta piꝰ/ ⁊ bone complexionis. Si nascat̃ in decimo mense bñ euadit: qꝛ tunc regnat Mars: ⁊ ex suo calore complexio nem eius ꝯfirmat in melius cum inueniat creaturã bñ completã ⁊ determinatã. Item notãdũ est ꝙ ꝓpter illud mẽstruum qđ miscet̃ cuꝫ diffuso semine cõceptois in cellula matricis oportet de necessitate ꝙ q̃libet homo natus tempestiue aut tarde habeat q̃tuor passiões ineuitabiles. s. variolas. sturolas. fersas. ⁊ scabiẽ humidã vel siccã/ ⁊ sciẽdum est ꝙ menstruum est ita necessarium ad ꝯcipiẽdum velut alumẽ tincture/et nisi sit aliq̃d de illo ĩ cellula vbi fit cõceptio gñatio nõ valet: vñ si creatura nascat̃ ⁊ diu viuat natural̃r purgat̃ ab illa immũdicia. Sciedũ est ꝙ si erat fluxꝰ q̃ñ erat fctã ꝯceptio/ ⁊ de mẽstruo nimis ĩ cellula. creatura ꝯcipit̃ vitiata in plꝰ aut minus. ⁊ tũc vir se dꝫ abstinere a coitu/ ⁊ mulier dꝫ ei resistere cũ sagacitate. cursꝰ aũt huiꝰ mẽstrui est q̃ñ la

na est media siue rotūda: et iste flux⁹ qñq perseuerat vno die qñq trib⁹/vel qnq ad pl⁹ secundum cursuz lune. ꝛ conditionis quantitatis vitiosorum humorū. Et sciendum ꝙ iudei naturalr̄ patiuntur fluxuz sanguinis. p virgam secundum lunam quibusdam guttis: vt mulieres. De mēstruo possunt fieri mlta maleficia/ ꝛ de spermate/ ꝛ de capillis pilis/ ꝛ sanguine et vestigijs pedum in puluere/ ꝛ limo. Itē sciēdū est ꝙ si de mēstruo satis fuerit in cceptiōe: ipsa creaturā in sua vita satis habebit de predictis q̄ttuor passionib⁹ ꝛ ecōtrario. ¶ Sciēdum ꝙ vnaq̄q passio illarum est purgamētum humorꝫ illorꝫ: qb⁹ effectum habuit materia p̄mitiua. Vñ variole sicut et scurole ꝛc̄. significant purgamentum sui electi. Sciēduz est ꝙ donec infans est in vētre matris viuit de menstruo scz se pascit de illo: nec recipit suū alimētum p os suum: sed p vmbilicum. Unde. Ista est causa: qr mēstruum discurrit omi mēse solito. qr efficitur cib⁹ embrioni: et habet decursum in stercus genitricis. ꝛ hoc sufficienter apparet p mulierem lactantem: ꝛ p puerum nascentem: quia mulier lactans non patit̄ menstruuz nisi per causam: immo menstruum conuertitur in lac: et qñ inciditur ligamen infantis ab vmbilico. quñq reperitur in eo cibus: quem mater eo die comedit. Nato infante naturalr̄ nutritur lacte donec est fortior. et manēte ꝟgine in tactu pirule nasi dinoscitur qr quartilago est solida et cum est semē corruptis ei sentitur partibus.

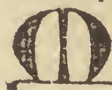
¶ De modo nascētis infantis et de ventre matris eius. Cap. xi.

De exitu infātis ita dicim⁹ q̄ vterq̄ exit foras p os vulue. tñ prius cū capite si sit bene sanus. Sciēdum est q̄ mascul⁹ nascit supinus. ꝛ si aliqua vice teneat in aqua balnei: ꝛ moriat. moritur ore inferius/ ꝛ femina nascit nō supina. sꝫ cuꝫ ore inferius: ꝛ si aliqua vice moriat in aqua. morit ore supina Nascit em̄ prius cum capite quilibet. eo q̄ est sibi quidam introitus ad vitā tēporalem. vt videat mundum: ꝛ cuꝫ cognoscat miserijs plenum: ꝛ suum defectuꝫ ꝛ q̄ p se nihil potest facere. ꝛ cum est mortuus naturaliter portat cum pedibus ante ad fossam in signum sui exitus. ꝛ sicut per caput mundum intrauit. ita p pedes extrahitur suum finem videns. Sed si aliter nascatur vt prius exeat pes/ vel manus. ꝛ cetera. vix euadit. Et potius moritur subito q̄ꝫ euadit ꝛ mater ei⁹ dolores/ ꝛ mortis pericula patit. Sed si infans versetur in ventre: raro ꝯtingit q̄ mulier euadat de illo partu quin moriat. Et ob hoc tutum est habere bonam obstetricem q̄ p suā sciētiā sciat succurrere mulieri parturiēti cū tāto piculo. Nascit vir cū facie xsus terrā eo q̄ prior fuit nocēs q̄ꝫ cito exiuit de manu dei. Uir natus voce clamat oa. femina xo oe q̄si mascul⁹ dicat. O Adā q̄re peccasti. q: pro te patior miseriā infinitā. ꝛ femina dicat in suo lamētabili cātu. O eua q̄re peccasti: nā tuo peccato sum passura miserabilē vitā in hoc mundo. Si autē vis scire quo modo infans possit exire de vtero genitricis cuꝫ sit grandis differentia inter creaturā/ ꝛ ianuaꝫ de qua exit. ¶ Dicimus aspice lapidem: qui vno ictu ocu-

li cum proijcitur in aqua fontis vel fluminis ꝛc̄ exit
ab ea qm̄ visione oculoꝝ cōprehendi nō potest. aper
tio aque neqꝫ clausura: ꝛ sic ꝓpter lapidē ipsa aqua
nō aliter mouetur de suo loco siue statu. ꝙ simile est
etiā de coagulatiōe salis ꝛ de exitu graminis herbe
cuius effectus nequit finaliter ꝯprehendi. Item dici
mus ꝙ infans si nascit̄ rōnabiliter eū ꝯsequi dꝫ secū
dia id est illa pellis in qua stetit inuolut⁹. veluti ma
net vitellū oui in pellicula tenuissima causa cui⁹ nō
dispergitur. ꝛ tñ est in testa. Hec aūt secūdina cū est
multū grossa nō facile partu dirumpit̄. ꝛ idō infans
dr̄ natus veste. Sed cū est subtilis penit⁹ laceratur:
et cruore tegitur. Sciendū est ꝙ si infante nato mu-
lier bene purget̄ ꝑmanet sana: ꝛ ecōtrario nec ē mu
lier aptior ad impgnādū qꝫ post purgationē part⁹
q̄ qꝫcito fluxu purgata leuat se de lecto. et potest ire
per domū. Solet eñ purgari hinc ad quinqꝫ vl̄ ad
septē aut nouē dies ad plus ꝛ donec non est purgata
doloribꝰ affligitur. sed si vltra. lix. diem defertur pur
gatio in periculo cadit egritudinis: qꝛ male grauat-
tur cito incurrit ad mortē. Unde debet bonis cibis
refici ꝛ calida teneri: ne frig⁹ recipiat quo mater so
let suffocari ꝛ malignari. Ualēt sibi stuffe. qꝛ faciūt
sibi cessare dolores ꝛ humores citi⁹ desiccant̄. Pur
gamentū vero ꝑturientis occultatur viris ꝛ pueris:
ne sit eis horror: qꝛ sanguis est. Unde ab obstetrice
abscondit̄ in latēti loco domus. vt sub pede schalaꝝ
vel post ostiū in obscuro. Si eñ sciret̄ a viris q̄d tur-
pe femia gerit eā taliter hērent fastidio ꝙ eā tāge-
re nollēt: ꝛ generatio filioꝝ sepe cessaret. Itē si par

turiens non bene purgat illud qd tūc remanet indu
rescit ad instar frustri carnis.s. de die in diem quo fru
stro mulier se credit nō diu ingrauidataꝫ. cū hēat in
se conditiōes impregnantis appetitu ꝛ ventris cō=
flatione donec veniat ad terminū partꝰ prestolati. ꝛ
cum recipiet quasi omnia signa partus afflictiōe ta
men nil parit. ꝛ tūc patet egritudo nisi sibi succurra
tur beneficio vtilis medicine. Si queraꝫ cur mulier
non est barbata sicut vir: dicimus ꝛ cuꝫ vtrisq cibis
ꝛ potibus naturaliter abūdet multis humōribꝰ na=
tura eos depellit hoc modo. qm in muliere cōsumiꝫ
in cremento capillorum ꝛ fluxu menstruorum. Et in
viro per augmentum capilloruꝫ ꝛ barbe. Unde illi
humores qui ꝯuertunꝫ in mēstruū efficiunꝫ pili bar
be in viro ꝛ ecōtrario. Sciendū ē ꝙ pili mulierꝫ sūt
frigidi ꝛ humidi: ꝛ iō suo pondere nō possunt plꝰ as=
scendere ꝙ ad mām̄as in quibꝰ cōuertuntur ī lac.
Capilli xō viri sunt calidi ꝛ sicci ꝛ iō eoꝝ leuitate a
scēdūt p q̄sdā meatꝰ vsq ad fauces: ꝛ ibi exeūt fau=
ces porosas siue poros vt fumꝰ de foramibꝰ camini

De rebꝰ q̄ nocēt embrioni ꝛ mulieri grauide. c. xij.

Ulta sunt que nocent embrioni. ꝛ nō ge
nitrici et econuerso: et quedam vtriq.
Unde nolentes hoc pandere documen=
tum dicimus ꝙ herba pauper ꝛ eius se
men nocet vtriq. Causa est quia inducunt somnum
vtriq. et herba tingit pellem embrionis macula cu
ius nunq recedit. Sciendū ꝙ pauper ꝛ rosula cā=
dida faciūt maculā cādidā: ꝛ rubea rubeaꝫ: vñ pre=
gnās in cibo nō vtaꝫ ne infās sit sopolētꝰ vel macu=

lat⁹. Caro leporis ꝛ leonis nocēt multū embrioī q꞉ ille ſꝑ apt꞉ oculis dormit. ꝛ hic similiꝛ acetū nocet ꝛ ſulſus. i. nerui pedū boū ꝛ lac ꝛ cucumer eo ꝙ nimiā īducūt frigiditatē. vn̄ portat vtriq̄ piculū. Cūinū ꝛ cafranuꝫ nocēt embrioī. ꝛ ſuā tingūt pellē ī pallidū colorē. Cepe alea. lactuce ꝛ anetū nocēt embrioī: q꞉ ex eis ꝑdit viſū mel ꝛ oleū. i. radix magna in cortice nocēt embrioni: q꞉ vitiaꝛ ꝯiunctiōe digitoꝝ man⁹. ꝛ c. Tarde naſcunꝛ dentes. ꝛ eos cito perdit Baſili cum abſinthi um ſal ꝛ piꝑ nocent embrioni quia ex eis erit carn꞉ ſiccus et efficieꝛ leproſus nimio calo= re ꝛ habebit breues vngues. Uinū puruꝫ ei nocet ꝓ pter epilentiā. Caro porce ouis ꝛ anguille propter guttas in medulis oſſium ꝛ bauas in ore. Caro ſali= ta ꝛ caſeus ruſtic⁹ ꝛ ſuffrictus ei nocent: q꞉ ex eis fit ſiccus in carne. Et gluto/ iſopus/ caruca/ carica/ pi= gnolū/ offa ī vino nō multū potēter iuuāt embrionē ꝛ matricē: q꞉ reddūt pinguē ꝛ in facie colorē ſaluia menta feniculū/ petrocilium/ valēt vtrinq̄ q꞉ gn̄ant bonū flatū. Saturegia/ pulegiū: ꝛ borago interfici= unt embrionē. Fumus cādele extincte ꝛ lucerne ſub ſtellariū ſulphuris ꝛ argenti viui inficiunt embrio nē ꝛ nocēt cerebro mulieris. Cū xᵒ embrio ſe mouet habēs capillos preſtat ex illis dolorē mulieri ī vētre ſeu pūcturas. Itē ſciēdū ē ꝙ ſm̄ oīm humoꝝ quāti= tatē tā tpis q̄ꝫ pſone coeūt꞉ fit ꝯceptio ꝯplexionata vt ait Galien⁹ in micro tegni. ¶ De ꝯditiōe lact꞉ ꝛ lactati ꝛ de infāte lactāte. ca. xiij.

Dictū ē ſ ꝙ mēſtruū certa ex ꝯditiōe ꝯuer tiꝛ ī lac hn̄s ſm̄inuꝫ ſui aſcēſ⁹ ī mām̄as

pectoris ⁊ exitum per poros capillorum. Que vero multiplicant lac ⁊ obseruant preter partū sunt multa. sicut potus aque frigide: vt patet in pauperculis mulieribus brodium epuli herbarum et cibi paste laganearum puluis chrystalli semen fenucreci. anisi aneti ⁊ dormire. ⁊ continuatio lactationis carnes recentes: vinum bene limphatum ⁊c̄. Similiter sūt quedam lac desiccantia sicut vinum purū fortis potētie nimia vigilatio noct / pticipatio in cibo: ⁊ potu cū alia lactante. piperatū forte / rosmarin⁹ / sal caro salita. panis siccus / caseus / impgnatio nimia tristitia / acetū ⁊c̄. Sciendū est q lac est meli⁹ et peius secundū naturam eorum quibus generatur. Verbi gratia nutribili⁹ est ex brodio cibi paste q̄3 ex aqua pura ⁊c̄. Lac mulieris nigre ⁊ brune est meli⁹ semp illo mulieris albe ⁊ rubee nec est lac vtili⁹ infanti lacte sue genitricis ⁊ infans citi⁹ crescit ⁊ meli⁹ informat cibis bonis q̄3 malis ⁊ naturaliter imitat vestigia moralitatis lactantis. vt patet per illū q diu nutrit⁹ ē lacte porce ⁊ p illū q dudū lactauit caprā ⁊c̄. Quoniam prior libenter intrabat vestitus in limū ⁊ comedebat vt porc⁹ alter ibat saltim ⁊ libēter corrodebat plantas. Ille qui diu lactauit nutricē fistulosam fuit etiā in ꝯsimili parte sui fistulosus. Lac p̄gnantis est quasi virus infanti / cum faciat eu3 cito in statum vel senectam itrare. Unde bene cauendu3 est cui nutrici detur infans ad lactandu3 propter tāta pericula que occurrunt.

¶ De dispositione filioꝝ ad parētes ⁊ ecōuerso ⁊ de lactato ad nutricē nō ꝓpriā matrē. ca. xiiij.

Q

Uia nascentiũ quidã studio malignantur; et si naturaliter sint maligni studio in bonuꝫ reformant per cãm voluntatis de singulis aliqua ꝯtractare. Unde est ꝙ quidã semel nascitur. vt homo ⁊ bos. quidã bis vt auis ⁊ maior pars piscium. ⁊ quidã ter. vt multiplex genus anulorum velut apes ⁊ papilliones. Pullus vero bis nascitur. scꝫ primo ouũ: postea pullꝰ ⁊c̃. Item animaliuꝫ quedã generant coitu vt homo ⁊ bos. quedam sine coitu: vt anguilla: cancer: scorpio ⁊c̃. Musca vero ⁊ rana coeunt sed nihil gignũt. Itẽ nascentiũ omniũ quidam nascitur viuꝰ ⁊ viuit vt homo ⁊ bos q̇dam cecꝰ vt canis quidã mortuꝰ vt vrsus: quidã in frustum carnis vt leo quidã potẽs vt qualia ⁊ maior pars animaliũ ⁊ q̇dã impotẽs vt homo. Sciendũ est ꝙ sãguis canũ ⁊ infantiũ abimatu ⁊ ĩfra absqꝫ dubio liberat leprã ꝑ balneum aque calide factũ. De amore vero nutrientis ad nutritũ ⁊ nutriti ad nutricẽ ita dicimus ꝙ infans qui nutritur in propria domo ⁊ principaliter a matre plꝰ amat a parentibus ⁊ ipe plus amat eos/q̃ꝫ q̇ nutritur extra domum vel ab extranea nutrice. Quid facit hoc lac labor ⁊ vsus vnde q̇ bñ nutritur in domo et a mr̃e. plus matrẽ diligit omni tẽpore: sed qui extra domũ nutritur diu reductus in domũ est quasi extraneus respectu alteriꝰ. tñ plꝰ ⁊ minꝰ ẜm locũ ꝓpinquũ ⁊ lõginquũ Et suꝑ hoc dixit quidã ⁊ bñ. Qui ꝓcul est oculis ꝓcul est a lumine cordis. Cur parentes plus amant filiũ q̃ꝫ filius parentes. R̃ñdeo q̃ filius est caro ⁊ sanguis parentũ: sed nõ ecõuerso. Uñ illi habẽt pignꝰ in eo ⁊ non ipe in eis. Cur genitrix plꝰ ardenter diligit filiũ q̃ꝫ pa-

ter et ꝯdolet illi⁹ passiõe ei reddens facta offensa. Respondeo qꝛ in eo pl⁹ hꝫ carnē ꝛ sanguinē plus ꝛ diuti⁹ ꝯseruauit societatē ꝛ amicitiā cū eo portatione in ventre et extra ac nutritiõe lactis. ꝛc. Cur pater pl⁹ amat filiuꝫ ꝙ̄ mater. Respondeo qꝛ semē viri plus fuit in eo: et eidem patri est similior ꝙ̄ matri. Cur pater ꝛ mater nō tam firmiter seruāt guerrā filio ꝛ diu sicut filius facit contra eos. Respondeo qꝛ eorum est caro ꝛ sanguis et non econuerso. Unde cum diu sint vsi illo vsu ꝛ tractatu et nutrimento sui laboris et intantum commodatum ideo contingit. Cur parentes ament plus primum ꝙ̄ ceteros respondeo: quia nouus est, et nisi esset naturale ꝙ parui sic amarent̄ multi perirent. Cur ꝯiugales plus ament vnicū filiū ꝙ̄ qñ habēt plures. Respondeo qꝛ suum pignus habēt in eo ꝛ cū in eo non habeant amplius eo. ideo ꝯtingit. Cur auus et auia plus ceteris ꝓpinquis sic diligunt nepotes. Respondeo: qꝛ ipsi sunt radices germinis huius. Unde videtur recuperatum ꝛ renouatū qꝺ ꝑdituꝫ erat ꝛ antiquatū. Cur quidā ꝯiugales ita se diligunt ardent̄ cū sint extraneo sanguine. Rñdeo qꝛ in ꝯplexione sunt similes ꝛ ābo sāguinei ꝛc. vel qꝛ se in bona dispositiõe ꝯiūxerūt. Cur qdam ꝯiugales se sꝑ habeāt odio licꝫ adinuicē ꝯmorēt̄. Rñdeo qꝛ in ꝯplexiõe nature sunt nimis dissimiles vt vn⁹ sāguine⁹ alter coleric⁹ vl' se iūxerūt ī mala dispõne planetarū vel in maleficio herbaꝝ sunt ligati. Cur fr̄es carnales ita se diligūt licꝫ hēant odio aliqua offensa ꝛ si quis alterū eorum offendat corā reliquo. ille recurret sibi repēte. Rñdeo qꝛ sicut mēbra vni⁹ sāguinis ē vna caro licet sepata. idē iudiciū est in sororib⁹. Cur ꝓpin-

qui prole plus se diligunt inuicez q̄ extranei q̄uis mo rentur disperse. Respondeo quia virtus sanguinis non diuiditur: vt patet de frustris carnis vnius animalis quoniam vbiq̄ est eiusdem virtus. Cur sanguinei ab inuicem extraneantur. Respondeo quia cessauit vsus videndi et seruiendi vel offensio interuenit. Cur vicinus plus amat vicinum quam longinquum cum ambo nō sint de vna prole. Respondeo quia sanguis est affinis vnius ad alium et propter vsum se videndi et forte seruiendi. Nam sanguis habet vim vultui. Cur duo socij sic se diligunt. Respondeo quia viuunt vno amore virtutis: quia vterq̄ vult idem. Id iudicium est de compatribus et de artificibus vnius artis. Cur christianus non bene amat saracenum: et econuerso licet vtantur ad inuicem et sibi seruiant. Respondeo quia discordes sunt in virtute fidei que est maior quam alterius antecedentis. Cur homo plus amat canem quā porcum et cattam quam leporem et bouem quam mulum et equum quam asinum et ita de ceteris. Respondeo q̄r quē ex his amat est eis plus affinis in bona virtute vsus et seruitij. Cur homo plus amat bestiam quam lignum vel lapidem. Respondeo quia cum eo homo habet affinitatem propter vitam animalem. Cur homo plus diligit lignum quam lapidem et terram quam aquam. et ignem q̄ aerem. Respondeo quia magis recipit vtilitatem visibiliter de predictis que plus amat. Cur pueri plus cito ad inuicem congregantur et libentius commorātur q̄uis sint diuerse prolis. Et ita de senibus ⁊ de masculis et cete.

Et de auibus cũ auibus. et non ceteris animalibus ter re et econuerso respondeo quia virtus etatis in similitudine vincit. eos sic facere: vnde dictum est omne simile appetit suum simile. Cur frater nõ sic inamoratur in sorore q̃ est pulchra et delectabilis: sicut in aliena? respõdeo quia soror est eadem caro et idem sanguis: vt probatur de manu ad manum. solo tactu: quia de tactu proprie manus non capitur delectatio seu voluntas: et ita est de sorore et de omnibus. de prole tñ plus et minus scdm vicinitatem linee et sensum discretionis.

Signa mulieris grauide. Ca. xv.

Signa autem mulieris grauide sunt multa inter que aliq̃ dicemus hoc loco. Unde sciendũ est q mulier quando est facta pgnans non in ea die nisi psumptione coitus facti: sed antequam sit vnus mensis cõpletus satis potest dignosci ab ea: et ab altero quia quãdo quidem stomachus mulieris eiusdẽ transmutatur in aliud preter solitũ. Corpus etiã quãdoquidem trãsmutatur a statu in statum: vt a recto in curuũ. et a sano in non sanum gutta vel calore etc. Nam quandoque mulier in voce fit rauca: quando quidem inflatur suũ crus vel coxa. et quando quidem transmutatur a solitis moribus vt si solita erat esse humilis efficitur superba etc. Item dimidio lune non patitur menstruum nec in toto tẽpore grauidationis nisi sit ex magno accidente. Quod si sic contingat aut floribus abundat vel embrio patitur infirmitatem. Et cũ istud cõtingit ipsa mulier credit pdere fetum: verũ est q bñ est in periculo moriẽdi. Oculi pregnantis diminuũtur. id est pregnãtis oculi coequãtur: cito fit fessa multo itinere vel alio labore. acu

te intuetur. Pupille oculorū sunt clariores: albugo oculorum albat. i. spissior apparet: capita mām̄arum extendunt: vbera ꝯflant et indurescunt a dolore. Sputus fit viscosior/et forte sputat spissius. Predicta eniꝫ signa magis ꝯtingunt in puella quam in matura annorū et in priori grauidatione et scđa ꝗ̄ postea Sciendum est ꝙ signa in grauida vel in maiori parte: et quia patit fluxū tēpestiue se cognoscit esse grauidā. Et ab illo termino cōsuerat menses: vēter etiā tumescit dolorē qñ ꝗ̄ in renibus sentit: in vrina rotunda: circa fundum apparet. ypostasis eadē vt nebula cāpia velut bombix ꝛ omnino macrior ꝗ̄ pinguior et incessu aliquātulum grauior post quartum mensem.

¶ Signa masculi concepti in muliere grauida.

¶ Ca. xvi.

Signa masculi concepti in muliere grauida sunt ista: māma dextra fit grossior ꝛ durior paulatiꝫ. i. de die in diē vex est ꝙ post duos mēses forti⁹ pꝫ: et deinceps donec latet: grossior manet: licet sinistra sit grossa: vñ ꝗ hoc nouit si nutricē inueniat lactātē ꝛ videat discrete ābas māmas pōt ei tute dicere: scio ꝗd pepisti et notata māma ei dicat: et tūc audiētes ꝟitatē valde mirabunt Volēs dicere iudiciū ꝓ maiori parte dicat ꝗ̄ si fuerit dextera dicat masculum: et sinistra feminā. Idē fiet in facie colorata plus solito pellis in facie clara et munda: et delectabilis: fit etiam macrior solito. ac bene comedit et bibit leuis incedit ac se sentit in pedibus nisi sit per accidens. Venter fit rotundus: et in pelle extensus ac durus sentitur tactu ne turbetur multum leui occasio

ne. Motus in ventre fit frequens. id est de die/ et de no=
cte. Sciendum est ꝙ si mulier concipiat masculinum
in sinistra parte/ conceptus nō est taꝫ bone complexio
nis velut in dextera.

¶ Signa femīe ꝯcepte in muliere grauida. Ca. xvij

Signa femine cōcepte in muliere grauida
sunt ista mamma sinistra efficitur grossior
dextra plenior/ et durior: tamen est quo=
dā modo mollis ad instar pulmonis ha=
bēs frustula cuiusdam duriciei in eadeꝫ: hoc est post
tres menses de die in diem paulatim. Venter plus lon
gus ꝙ̄ rotundus/ ꝛ parum extensus/ ac durus in facie
fit pannicula: ꝛ in corpore pallida: nisi fiat ꝑ accidēs.
Fit etiaꝫ pinguis in carne plus solito. cito debilitatur
leui labore: ꝛ in gressus viarum/ ꝛ se frequenter sentit
grauem. nec habet bonum appetitum edere debilior
est et pauidior solito occasione. sputum facit viscosum
et flatus ei minoratur: voce cito perturbatur exagi=
tatione contrarij cibi grauem habet portatum ex fe=
mina respectu masculi. que si conceperit in dextro late
re. quod raro contingit: puella erit melioris comple=
xionis. et mater se melius habebit: et ꝯconuerso. Raro
etiam ei mouetur venter.

¶ Signa probabilia/ quibus ad ocu=
lum ꝛ intellectuꝫ scit si mulier sit gra
uida masculi vel femelle. Ca. xviij.

Multa sunt signa in gn̄e ꝛ spē qb⁹ oīs hō
sagax pōt ꝑpēdē in muliere grauida vtrū
habeat in vētre masculū/ vł feminā. vt il=

la quā supra diximꝰ. ꝛ hec accidūt. Lac p̄gnātis ī me-
diuꝫ palme manus prius munda q̄ꝫ stringuas palmis
ābabus: ꝛ tūc aperi ꝛ vide illiꝰ dispositionē. Nā si fue
rit in substantia spissum et non aquaticum signum est
masculi. Si vero fuerit aquaticū ꝛ nō bene tenax: tūc
est signum femine. Alius modus mulgeatur lac super
speculum. et ibi permittatur siccari ad solem. q̄ si sic-
catū fuerit in modū perle parisimiliter. est signū ma-
sculi. Et si fuerit extensum ex latere. siccatum signū ex
femine. In chiromantia. est istud experimentum. fac
tibi ostendere vnaꝫ manū a grauida quā volueris. et
tunc considera manum ꝛ eius monstrum que si fuerit
dextra est signū maris. et si sinistra est signū femelle
concepte.

¶ Quomodo habetur noticia quot filios vnaqueq̄ꝫ mulier debet habere viso primo partu. Cap. xviij.

Et quilibet sciat q̄ filios vnaqueq̄ꝫ mulier
debeat habere viso primo partu. dicimus
q̄. qn̄ infans exierit de ventre mr̄is sue ac ce
ciderit deorsum. leuatusq̄ꝫ fuerit de loco per
obstetricem aspiciendi sunt nodi illius vmbilici qui
irrogatur matrici et quotquot fuerint. tot filios po-
test adhuc habere et portare propter quid ꝛ non am-
plius. Sed si nullus fuerit culpa erit sua et non viri.
si deinceps non generabit. Sciendum est q̄ si mulier
nullum nodum habuerit in se nullū filiū potest gene-
rare dato q̄ oīa bn̄ faciat et q̄ sunt necessaria ad cō-
cipiēdū. Et oīni vice mulier ꝑdit nodū vnū qui incidit

quotiens parturit radicē. Quot q̄ro masculos sit q̄ q̄ʒ mulier ɔceptura p̄muʒ filium hoc modo noto. Quia quot coronas capillorū habebit. vel habuerit in capite quadā similitudine tot masculos est paritura. In secundo vero partu vna corona significat vnum partū masculum. nullum autem feminam vel neminem alterius generis. Signuʒ geminorum est istud in vna grauidatione. quoniā si ābo fuerint masculi. ābe mamme crescunt eq̄liter. et mulier est macra plurimum: et bene colorata. Et si vnꝰ est masculꝰ: et altera est femina: dextera māma est dura: ꝛ mulier in facie illiꝰ partis est macra/ ꝛ colorata: ꝛ in altera parte est epinguata aliquātulū/ ꝛ pallida/ vel pānicolata. vēter multū tumescit. ꝛ in dextero latere semper fit motus/ et fortis in sinistro vero rarus ꝛ debilis.

¶ Capitulū signorū in femina grauida: quibꝰ habetur noticia: si embrio est sanus/ vel infirmus victurus satis: vel moriturus cito tam in ventre matris/ q̄ȝ extra. Cap. xix.

Signa sanitatis ꝛ infirmitatis embrionis sunt multa de quibus volumus hic aliqua denotare. Verbi gr̄a dum cognitum est cuius generis sit embrio. sic dicimus quod si māma significans embrionem prius fuerit plena ꝛ dura cōuenienter: et postea efficiatur mollis Embrio est infirmus. si vero nimis fuerit mollificata ꝛ prius erat multum extensa et plena. mulier q̄ȝ doloribus tormentetur Embrio penitus morietur ante partum vel in partu iuxta conuenientiam etatis concepte. Et econuerso. exitꝰ lactis a māma pregnātis est signū breuis

vite in ebrione/et tūc patit egritudinē. Si vo mulier cū impregnat est bn̄ sana. et grauidatōe sua moraf. et mame non retrahuntur a virtute sui augmenti/ et duri ciei: nec lac diffundat absq; violentia: signum est sanitatis/ et vite embrionis nisi contrarium desup sit signū latenter a planetis fluxus mēstrui/ vel sanguis in grauida est signum infirmitatis embrionis potus aque femine. Similiter si grauida nimis grauetur/ et pauida efficiatur/ et diffidat est signu3 egritudinis in embrione/ et parue vite: siue nascatur: siue non. Huic sermoni addimus istā doctrinā q; gracilitas māmarum in muliere significat paucitatem lactis. Sed tale bonum est/ et pingue. vt patet in lacte ouis respectu illi9 capre/ vel fruct9. Itē caseo vtriusq;. Lac etiam dextre mamme melius illo sinistre. Nato infante/ si visitetur a persona signum Salomonis habente ante nonum diem puer moritur penitus in breui. Si etiā pregnās super transeat signum Salomonis abortitur cito. Et si plustula nascatur super aliqua mammarum embrio infirmatur: et forte eadem mulier. Si māma lactātis in ore infantis multum teneatur ei dentes cito nascuntur/ et sine dolore. Et si gingiuarum inflationes sunt lac mulieris nigre/ et brune/ et macre q̄3 crasse est meli9 infanti ad eum nutriendum.

¶ De animalib9 in gn̄e/ et in specie. Cap. xx.

Differētia aialiū tā in gn̄e q̄3 in specie mltiplex ē. s. natura/ ꝓpetate/ nutrimēto ciborū ac dissilitudine sui mēbrorū/ et q; sic implicāt ad mlta et ad diuersa. Vn̄ sciēdum q; aialiū bipedū/ q̄drupedū/ et deinceps q̄dā nascūt se-

mel vt hõ et bos. Quedã autẽ bis. vt gallus/et colũb
sc₃ primo ouum:postea pullus. quedam ter: vt papi
lio: quia primo generat: ⁊ eruca facit ouu₃ in follicu
lu₃. et ex illo nascitur vermis. qui conuersus in papilio
nem rumpit folliculum: ⁊ vollat. Item nascuntur par
ua: ⁊ stant parua: ⁊ efficiuntur magna. vt canis catta
agnus/ porcus/ homo/ bos. Quedam efficiuntur ma=
xima. vt elephas. Item quedã sunt domestica: ⁊ que=
dam siluatica ⁊ queda₃ mediocria inter vtra ꝙ. Sciẽ
du₃ est qꝺ aliqua sunt que cito domesticanꝫ: ⁊ quedã
tarde/ ⁊ difficulter. Que nascunꝫ ⁊ domestica sunt. ho
mines. canes. ⁊ oues. Que vero siluatica sunt pulli=
ces/lepores: ⁊ cancri. Que vero nascuntur partim do
mestica/et partim siluatica. sunt pulli. capre. ⁊ cetera.
¶ Ite₃ animaliũ quedã continent vnã naturã/et cõ=
plexionẽ sui. vt homo/ ⁊ bos. Quedã efficiuntur mon=
struosã ꝓpter diuersitatẽ cõplexionis nature. vt mino
taurus/ ypocentaurus/ lamima/ ⁊ sirena. Itẽ anima=
liũ quedã morantur simpliciter in vno elemento: vt sal
mandra in igne. Talpa in terra cãmeleon in aere/ alec
in aquis. Quedã vero morantur cõmixte inter cetera
elemẽta. vt formice allate lacerte ⁊ aues Itẽ aĩaliũ q̃
dã generantur per coitum. vt homo/bos/equus. Que
dã sine coitu. sed ex sola corruptione elementoꝝ vt scor
pio/anguilla/ ⁊ rana. quedã in ouo. vt gallꝰ ⁊ pauo ⁊
maior pars piscium. Sciẽdum est ꝙ scꝺm significatio
nẽ animaliũ ab elementis omne animal illo vtitur. et
requirit in suo nutrimento. vnde qũia pisces plus sunt
ex aqua q̃₃ de ceteris elementis viuunt in ea ⁊ eã ap=
petuint. aues de aere: homo de terra. ⁊ cetera. Scien

dum est q̄ quanto plus auis est volatrix: et eadē maioris volatus in altum: tanto plus est in aere nature/ et propinquans aque ex aqua. vt patet de aquila/falcone groto/ ꝛ de conchili. Et si animal aliqua occasione cesset a nutrimento sui elementi cito mutatur in statum priorem/ ꝛ egrotat. Item animalium quedam sunt mollis substantie: et quedam dure: quedam longe quedam curte: quedam grosse: quedam subtilis: quedam late: quedam stricte. Quedam parum viuunt: q̄dam multum viuunt: quedam facile moriuntur: et q̄dam difficile. Item animalium quedam habent corium cum pilo. vt equus: quedam lanam: et partim pilum. vt asinus: et quidam pisces. Quedaꝫ habent pellem sine pilo/ et sine lana. vt vermis terrestris. Quedam habent pilos et capilos. vt homo tantum. Quedam habent setas et pilos. vt porcus. Quedaꝫ spinas vt eritius et porcus spinosus. Iteꝫ auiuꝫ quedam habent in pelle pennam. quedam squamam. quedaꝫ spinam/ quedam grossam ꝛ asperam/ quedam subtilem et mollem. Item omnium animalium quedam habent labia ex quibus dicitur os quedam non labia: sꝫ aliquid loco oris. et tunc dicitur musum vel gruguuꝫ vel rostruꝫ/ vel fistula. Et sic quedam habent os. vt homo: quedam musum. vt canis: quedam rostrum/ vt aquila: quedam foramen. vt elephas. Item animaliuꝫ quedaꝫ habent dentes in ore. vt homo/ et canis. Quedam scripaturam/ et non dentes. vt anser. Item animalium: quedam habent in capite cornua/ quedam nares/ quedam baissas. ¶ Item animalium quedam habent duos pedes: quedam qnattuor: quedam

fex quedā octo ⁊c. Item animalia q̄dā vadunt: et non volant. q̄dā volant ⁊ non vadunt. et q̄dā quandoq̄ vadunt et qñq̄ volant. Itē animaliū q̄dā longum/ q̄dā curtum. q̄dā hñt rostrum subtile. q̄dā grossum/ q̄dā rectum. q̄dā tortum. q̄dā latum. q̄dā strictum. q̄dā acutum. q̄dā summum. Item animalium quedam habēt in corio siue pelle multā supfluitatem. et q̄dā paucam vt pilli. lane. plume. spine. mucillagines. et squame. Item q̄dā habēt cristā. vt gallus. et quedam galleaȝ vt vpupa. laudula. et pauo. Itē omniū habentiū caudam. q̄dā habent curtā: q̄dā longā pilorum vel sete vl' carnis/ vel penne homo et simia carentes cauda loco eius habent masculos in cruribus. Quedā vero habēt caudā/ ⁊ hñt pulpas carnis eleuatas in cruribus. In animalib⁹ crescunt cornua. vngule. pili. lana. seta. capill⁹. pēna. pluma. squama. pinguedo. medulla. ⁊ spina. Itē animaliū q̄dā viuunt in societate libenter sui generis. vt apes. grues. columbi. formice. oues. ⁊c. Quedam vero solitarie/ vt scorpio/ ⁊ aranea. Item animalium quedam sunt multi coitus. vt vir. auis. perdix. columbus. gallus. passer. et musca. Quedam vero pauci coitus. vt mulier. ouis. gatta. turtur. vespa. Item animalium quedam sunt multi clamoris. vt homo. canis. porcus. columbus. rana. passer. et cetera. Quedam vero pauci: vt grues. lepus. mulus. et cetera Item animalium quedaȝ naturaliter sunt pacifica. vt oues. formice. agni. et hyrundines. Quedam vero bellicosa. vt grues. cicconie. galli. hedi. ⁊c. Item animalium q̄dam recipiunt doctrinā bonorum mox cito. vt homo. canis. simia. ⁊c. Quedā tarde/ vt bos/ et equus

Quedam nunqꝫ vt serpens: rana: musca ꝛc̄. Quedam sunt pacifica timida. vt ouis et cerua. Quedam simplicia: vt asinus. Quedā sapientia: vt equus ꝛ canis. Quedam astuta: vt draco ꝛ serpēs. Quedā fraudulosa in malo. vt vulpes/ lupus/ ꝛ scorpio. Quedaꝫ fortia ꝛ audacia: vt leo: vrsus: draco: canis: ligorius et cete. Quedā ingeniosa: vt hō ꝛ simia. Quedam verecūda. vt anser ꝛ hō. Quedā inuerecūda: vt rana: musca: asinus: porcꝰ ꝛc̄. Quedā velocia: vt leo: lupus: ꝛ ceruus. Quedā vero pigra: vt asinus: et porcus.

¶ Diuisio capituli de animalibus. Ca. xxi.

Omne animal habens pulmonem habet vocem et ecōuerso. Omē aīal habens sanguinem habꝫ cor ꝛ epar: et ecōuerso. Omē aīal carens sanguine est parui corporis valde timidum et debile: vt musca/ bibio/ cancer/ ꝛ aranea/ et econuerso. vt patet de viro/ boue/ leone ꝛc̄. Omne animal carens sanguine est pauci cibi et econuerso. Omē animal longorum cruriū est longi colli. vt sunt grues: ciconie/ cochales/ ꝛ ecōuerso vt galline/ passeres/ colūbe. ꝛc̄. Omē aīal nō lactans nō mingit: vt anser/ colūbus/ gallina/ ꝛ ecōuerso: vt homo/ bos/ ouis ꝛc̄. Omē aīal carēs pulmone caret gula ꝛ collo vt piscis cancer graucus/ cimex ꝛc̄. Oē aīal carēs pedibꝰ caret gula: vt piscis/ serpēs/ ruxa/ lūbricꝰ/ ꝛ vermis terrestris. Oē aīal ouās caret vesica vt gallina: pauo ꝛc̄. Omē aīal fituēs ꝛ generās hꝫ vesicā vt hō porcus ꝛ econuersoꝫ vt rana et musca. Omē ouū longū et acutū in puncta reddit genus masculinum et econuerso: vt rotundum. Omē ouum duorū vitellorum est duoꝝ pulloꝝ. Omē

animal sepe spargens semen suum: cito canescit: si diu viuit: cito moritur frequenti turbatione afflictus: ac citius moritur non spargente: vt patet de viro respectu femine. Omne animal quanto plus est calide nature tanto magis crescit longitudine et grossitudine: ac est fortius et audatius: vt patet de viro respectu mulieris Omne animal multum calide nature grossam vocem habet: vt patet de viro respectu mulieris. Omne animal habens vmbilicum cibatur per illum donec est in ventre mris sue et nō per os. Omne animal pingue est incessu tardius macillento. et est grossioris intellectus in omni: vt patet de viro pantiato et porco bene pingui respectu machilentorum. Omne animal est calidius in dextro latere q̃ȝ in sinistro et ad comedendum plus saporosius: plus etiam est in carne et minus in adipe. Omne ouum longum est calidius ac saporosius rotundo: causa est quia masculum. Omne animal femininum nimis crassum non potest concipere causa est. propter frigiditatem matricis et sui clausuram cum sit parum aperta propter adipem. Omne animal femininum habens matricem suffocatam vel cadentem extra non potest concipere. Omne animal nimis sanguineū cito ⁊ ex facili putrescit prope ossa/ et apostematur vel infirmat. Omne animal bene crassum paucum habet sanguinem curabilem et libenter bibit et satis vt patet de porco. Omne animal habens sanguinem habet cerebrum et neruum et econuerso.
Omne animal volatile habens vngues curuos et rostrum viuit de rapina coxas habet pulposas ⁊ pectus grossum ac forte. Omnes pisces corticales ouant pre-

ter anguillam et ranam. Omne animal habens pellem grossam pilos habet grossos: et asperos: et squamas si est piscis preter anguillam et tencam que loco squamarum habent axugiam et mucillagines vt patet de porco/ cane/ et boue. &c. respectu gatte & cetera. Omne animal ouans parum dormit. et curtos facit somnos. Omne animal habens plus quattuor pedibus caret sanguine: vt patet de cancro aque dulcis et salse qui habet decem. sed loco sanguinis habet alium humorem: vt patet in ape/ musca/ aranea. &c. Omne animal rugosum caret sanguine et cito moritur & hz pennas vel squamas/ vel aliud loco predictorum. vt formica alas. Omne animal habens mamillas eas habet sub ventre vel prope corax preter mulierem: que habet eas in pectore. Omne animal generans omnino habet aliquos pilos et econuerso. Omne animal habens cornua habet pedes scissos: vt capra/ bos &c. Omne animal habens dentes acutos habet labium superius scissum. vt canis/ et gatta respectu aliorum videlicet bouis/ equi. &c. Omne animal habens dentes spissos: et fortes in opere est sane vite: et longe: equus/ asinus &c. Omne animal habens dentes acutos vel rectos est magne ire & libenter comedit carnes crudas: vt leo/ canis/ vrsus. & econuerso: vt homo/ equus Omne animal volatile et natans caret medula multa in ossibus: vt anser respectu galline. Omne animal multi sanguinis est bone dispositionis respectu ceterorum humorum. Omne animal volans caret mamillis vt pz in gallina/ aue/ pisce/ formica. Omne animal auis parui corporis plus cantat quam magni corporis & maxime

in tempore sui coit⁹. vt patet in philomena et columba. Omne aīal ꝛ oīs auis diligit suū fructum. et gerit curā sollicitā de illo p̄ter cuculā que facit oua in alieno nido. ꝛ ea nō alit ꝛ p̄ter coruā q̄ deserit pullos vsqꝫ in tertiā diē. cā est qꝛ pluma est alba. Om̄e animal naturaliter cognoscit suos filios et primū ꝛ sm̄ ꝛ eis prebet prius cibū ꝛ mām̄am ꝛc̄. Omne animal generās p̄us dormit ouāte. Om̄e aīal aquosū min⁹ dormit aereo vt patet in pisce respectu auis. Om̄e aīal dormiēs sc̄ somnat in suo gradu. Om̄e aīal masculinū est in membris suis quodāmō minus feminino vt patet in cācris et anguillis. qm̄ caput masculini est minus capite femelle et graffa femine est maior masculi. Omne aīal carens sanguine sugit ip̄m libenter propter eius dulcedinem: vt patet de musca serpente ꝛc̄. Omne aīal habens cor est sapientius non habente. vt patet de viro et vulpe. Omne animal magni pulmonis satis bibit respectu habētis paruū. Om̄e aīal nō habens parū bibit om̄i vice. ꝛ ecōuerso. Om̄e animal viuens de rapina paruꝫ bibit vt patet de falcone ꝛc̄. Om̄e aīal gn̄ans aīal habet femineū sexum. ꝓpter partū. Et hec de aīalibus in eoꝝ differentijs ad presens dicta sufficiant.

¶ Explicit prima pars libelli huius de sciētia phisionomie.

¶ Nunc incipit secunda pars. Prohemium. Capituli. xxij. ꝛ. xxiij.

Euertentes autē ad doctrinā phisionomie in hominib⁹ ꝛ bestijs dicim⁹ ꝙ aīe sequuntur corp⁹ ꝛ ip̄e aīe sm̄ seipsas nō sunt passibiles a motib⁹ corporis in qb⁹ morāt̄ certo

spacio vite temporalis. in cuius vltimo separantur et corpus manet. Hoc autē manifestū est de motibus facta per ebrietatē vini vel amoris vel tristitie laboris et egritudinis. Causa est qr corp⁹ ꝛ aīa sunt vnius compositionis. vnde agunt ꝛ patiūtur. Sciendū est ꝙ inter cetera animalia nō est turpius animal ad videndū sine ornatu alterius ꝙ̄ homo dum est nud⁹ nec tā pauper. Nam bestie terre nutriunt ipsum donec viuit. vt aues celi. ꝛ cetera. Verbi gratia. Sol dat ei lucem. bos ei cōterit et colit terram. et ei omnia ducit de loco ad locum. ouis dat ei lanam ꝛ terra lignnm. auis dat sibi pennam ꝛ cetera. Sunt enim multa animalia quibus per consuetudinem multi homines et multe mulieres appropriantur ꝑpter bestiales mores quos habent et trahere videntur extra vsum humane nature: se applicantes moribus bestiarum nō tamen dicimus ꝙ ipsi homines sunt ipsa aīalia. Sed intantū appellamus bestiales in quantū videnᵗ errare ab vsitate humane sapientie. Et sepe dicuntur ac ꝑprie appellātur ab his hominibus qui habent odio mores bestiales viri. hoc exemplo vide hunc leonem: hunc porcū: hūc asinum: hunc canem: hanc vulpem: hunc lupum imperatorem: hunc abbatem: hunc monachum: hunc sanctum: hunc angelum. Item audiatis illum leonem. i. quia rugit vt leo et clamat fortiter sicut leo. et ita de ceteris similitudinibus. Mores eñi hominū nō sunt nisi passiones ꝯpositi corporis ꝛ aīe. Et tales nō ꝯueniūt alicui sēp nisi quātū disconueniūt ab vsu gentiū in loco regionis cohabitātiū. Sunt autem multa signa phisionomie que penitus sunt communia tam in hominib⁹

q̄ in aliis aialibꝰ, vt timor/ fortitudo/ audacia/ gaudium/ tristitia/ amor/ odiū/ sanitas/ et egritudo. Tamen sciendum est ꝙ phisionomia non est sic recta in bestiis sicut in hominibus quoꝝ iudiciū est solo visu sapientis in membris pausibilibus verum est ꝙ auditu et tactu habetur certa cognitio hominis. Nam videndo viruȝ conuenienter habemꝰ iudiciū de illo. et sic similiter de muliere. Uerbi gratia in viro nasus longus ⁊ grossus significat p̄putiū magnū ⁊ ecouerso. et super hoc dixit quidā et bene. Ad formā nasi dignoscitur hasta baiardi. Et in muliere pes est signū vulue q̄r si fuerit ei pes lōgꝰ ⁊ strictꝰ ac macer significat vuluā longā strictam ac macrā ⁊ ecōuerso. Item mensura medii pedis nudi est mēsura lōgitudinis vulue totiꝰ vnicuiq̄. Unde dixit q̄dam. Ad formā pedis nosces vas mulieris. Subtilitas pellis in vulua ⁊ in virgine cognoscit̄ p ꝯditionem labioꝝ oris in vnoq̄q̄ q̄r grossa labia oris significāt pellē grossā ⁊ subtilia ⁊ subtilē. Nares nasi significāt testiculos hoc modo quia grosse ⁊ late significant grossos ⁊ latos testiculos subtiles vero strictos ⁊ paruos in oī quoꝝ officiū dixit q̄dam. Testiculi nudi feriunt ad labia culi. nec tantū feriūt possint satiare foramen. Semē ꝯseruāt ip̄m quoq̄ spādere curāt. Cognoscit̄ eciā oīs iuuenis de v̄ginitate ⁊ corruptiōe p multa signa vt vterq̄ ad pirulam nasi q̄r manēte virginitate cartilago pirule nasi sentit̄ ꝑtibilis. In masculo virga erecta decooperitur. et econuerso. Et in muliere os vulue insinuatur. Item dicimus ꝙ signa communia pro scientia non reputātur vt visus oculoꝝ. ⁊c̄. Causa est quia omnes gentes bene sciunt ꝙ per oculos est vi-

sus. z per aures auditus. Unde si quis diceret talis videt. quia habet oculos iam deridetur et ita de sene. propter signa publica senectutis. Aues ad pennam cognoscuntur. et ad vngues: equi ad dentes: et capre ad oculos zc. Unde si dicatur leo est fortis bestia. porcus imundus: serpens audax; gatta timida. zc. Predicta enim et similia si voce aliqua dicerentur ab aliquo pro scientia non reputaret. eo q talia signa sunt communia et omnibus nota. Unde in his nemo dubitat. vt visu. vel communiter auditu. Item dicimus q nullus homo vidit vnq hominem veraciter ex toto esse similem bestie. licet dicatur de simijs: sed assimilatur comparatione nature in aliquibus vt in monstruosis in quibus non contradico. imo possibile est per artem et p naturam vt fuit hypocentaur9 et minotaurus. Unde nemo potest phisionomicare p signa comunia siue sint hominis siue bestiarũ. sed p signa propria tantũ q̃ licet oẽs homines possent hr̃e. tñ nõ oĩa hñt in se. Quis em̃ dubitat de signis comunibus z ea que quis non nouit. et ideo hoĩ sapiẽti nõ conuenit q coram aliquo dicat aliqđ signũ de comunibus. vt vidẽs hoĩem fortem ex experiẽtia. dicat ille est fortis vt leo. bene quidem scitur q ille est fortis vt leo. zc. Oportet em̃ nos determinare sapiẽter oĩa z singula qui pprie dant sciam phisionomicãdi. vt ex hac scientia quisq eam sciat. vt dicemus aperte in sequentib9. Et valeat inter gentes oẽm reuerẽtiã z honorẽ fame cũ pspicuo adipisci. singła em̃ illoꝝ q̃ dant phisionomiã in hoĩb9 sũt ea q̃ in eis ex motib9 corpis. scꝫ ex forma vel figura a similitudine cuiuslibet mẽbri. etiam ex colore in eius leuitate et grauitate in

cessus/flatu/ ꝛ voce ꝛc. Sciendum est igitur ꝙ mem- brorum corporis hominis ad que proprie pertinet sciē tia phisionomie: aliud est simplex. vt lĩgua/epar/ ꝛ cor aliud vero compositum: vt pes et manus. Quomodo autem hec omnia sint et habeantur in vno quoqꝫ ho- minum cui tradimus prenominatam scientiam et non alterius animalis per ordinē capitulorū sub suis rubri cis velut nobis videbitur sicut ꝛ quibusdā aliĳs visum fuerit. vt Hypocrati/ Galieno/ et Almansori sufficien- ter dicemꝰ si deꝰ voluerit. Sed anteqꝫ veniamus ad to tā intentionē nr̄i sermonis ex ꝑrogatiua dicimꝰ ꝙ val de cauendū est in om̄i tp̄e ab obuiatione ꝛ societate ho minis infortunati per opꝰ nature sup̄ioris vt ab hoīe cui diminutū sit aliquod mēbrum vt oculus manꝰ ꝛc. Causa est qꝛ q̄libet taliū est factꝰ infelix ꝛ ex sua infeli- citate obstat felici. Et huic p̄stat in multis nocumentū ꝙ est occultū hoī ignaro cum ip̄e nō possit ꝑpēdere de hoc nisi ꝑ vitā huiꝰ doctrine. vel per expientiam sui ma li. Nā oīs hō se melius pōt custodire a suo publico ini- mico iam facta offensa q̄ꝫ ab hoīe infortunato. Causa est qꝛ nocumentū in fortuna est occultū inimici vero pu blicū. Et est sciendū ꝙ nō est creatura tā bone ꝯplexio nis q̄ si mēbro diminuat̄ ꝙ nō mutet statuꝫ suū aut in peius solito: vel multo in melius ꝙ raro ꝯtingit si diu viuit. Unde dictū est. Cauete a signatꝭ. Et alibi. in ho mine signato in aliquo mēbro nō confidas.

¶ Signa complexionis ratione colo ris in facie. Ca. xxiiĳ.

Color albus in facie vel fuscꝰ intermixtꝰ q̄- si albedine ꝛ glausedine siue color gipseꝰ ꝛ

plūbe⁹ naturalr̄ significat frigidā cōplexionē. Colo₂ rube⁹et ruffus in facie cōposit⁹ albedine cū mlt̄is lin- tingitibus significat calidā cōplexionē. Colo₂ alb⁹ in facie dumsubtilitate mollis mo₂bid⁹.ac intermixtus rubicūditate significat temperatā complexionem. Co lo₂ in pelle liuidus et etiā in vnguibus significat malā et frigidam complexionem.

Signa cōplexiōis rōne colo₂is ī pelle. Cap̄. xxv

C Orp⁹ in pelle albū et siccū in carne hn̄s ali qd vl'mlt̄ū rubei colo₂is in locis congruis significat dn̄ium colo₂e rubee. Co₂p⁹ in car ne crassum et in pelle albū et ꝯueniēter co- lo₂atū significat dn̄iuꝫ sanguinis. Co₂p⁹ in colo₂e b₂u nū et in carne crasum. cū aliquātulo colo₂e rubei signi ficat dn̄ium sanguinis cū melancolia. Co₂pus gracile siue macilētū significat dn̄iū colo₂e rubee. Co₂p⁹ me- diocre.s. inter macrū ⁊ crassum et inter albū et b₂unuꝫ significat dn̄iū sanguinis cū flegmate et aliquantulo melancolie. Co₂pus ꝙ tactu sentit̄ valde calidū signi ficat cōplexionē calidā. Co₂p⁹ ꝙ sentit̄ frigidū magis ꝙ̄ calidūꝫ significat cōplexionē frigidā. Co₂pus ꝙ ta ctu sentit̄ asperūm significat siccā cōplexionē. Co₂pus quod tactu sentitur molle significat cōplexionē humi dam. Co₂pus quod sepe sudat significat frigidam cō- plexionē. Co₂pus leue ⁊ subtile incessu significat bo- nam cōplexionem. Co₂pus graue ac pigrū incessu sigt̄ malam complexionem.

Signa co₂po₂is calide cōplexiōis. Ca. xxvi.

C O₂po₂a naturalr̄ calida cito crescūt ⁊ bn̄ vt patꝫ in infantibus. ac impinguant̄ vel desiccantur ne

appareāt sibi per loca. anhelitus et est manifest⁹. vox firma/fortis/ꝛ grossa. In coitu sunt fortia: ꝛ eorū ap petitiua. Bene comedunt et digerūt/ac gestant. mltis abundant capillis/et pilis per loca: qui partim sunt grossi: ꝛ ericij. quod contingit a mlto calore cordis. vt patet in leone gallo. ꝛ c̄.

¶ Signa corpis frigide cōplexiōis. Cap̄. xxvij.

Corpora naturalr̄ frigida. tarde crescūt pa rum impinguantur. Uene apparēt sibi ma nifeste: et magne. anhelitus eius paruus vl̄ quasi absconditus. Uox in auditu subtilis vl̄ acuta: in coitu sunt debilia: et raro eorum appetiti ua: paruz comedunt: male digerunt: ꝛ gestant: in pel le sunt alba siue roseo colore. Capilli eoruz sunt extēsi ꝛ longi. siue sint nigri/ siue albi. ꝛ sunt subtiles: facile timēt: ꝛ expauescunt: ꝛ ad laboradum sunt debilia.

¶ Signa corporis humide complexionis. Ca. xxviij.

Corpora naturalr̄ hūida in carne sunt mol lia: et leuia. eorum iuncture sunt occulte/et pauce fortitudinis. Unde parum possunt durare laborem. Timida sunt: et pauida q̄ si ex omni: male dormiunt. Sepe mouentur ad luxu riam. Nuda sunt pilis. Eius oculi semper lachrymāt. Pili ꝛ capili eorum sunt extensi: ꝛ subtiles: ꝛ boni in genij ad discendum.

¶ Signa corporis sicce cōplexiōis. Cap̄. xxix.

C Orpora naturalr sicca in tactu sentiunt aspera in carne sunt macra. in labore fortia et durabilia. libēter & ↄueniēter comedūt iuncture mēbrorꝫ sibi sunt manifeste. Capilli & pili sunt grossi asperi et crispi.

¶ Signa corporis tēperati & sani. Ca. xxx.

C Orpora tēperata & sana bn̄ comedūt et bibūt iuxta ↄueniētiā sui digerūt & disponūt res ei sapiūt bōe. fame famescūt in horis cōueniētib⁹. gaudēt cū gaudētib⁹ bn̄ dormiunt suos somnos. leuia sentiūt & vadūt leuiter. cito sudāt raro vl' nūq̄ꝫ sternutāt. mediocrit' impinguant'. in facie sunt colorata: i tactu sunt calida: i eis q̄nq̄ꝫ vigēt sensus ↄueniēter iuxta ↄueniētiā etatꝫ corpis & ore.

¶ Signa corpis distēperati & male sani. Ca. xxxi

C Orpora distēperata & male sana in oī sunt dissimilia corporib⁹ tēperatis et bn̄ sanis. Vn̄ male comedūt. nō curāt bibere. male digerūt et disponunt res eis nō bn̄ sapiūt. in horis ↄueniētib⁹ nō se plene tribuūt gaudētib⁹. immo q̄si tristificant' & manēt tristes. male dormiūt suos somnos graues se sentiūt et grauiter vadūt. et raro sudāt: vl' nō sudāt: ossitāt sepe vl' sternutāt: brachia extēdūt: i facie sunt palida vl' nimis colorata q̄nq̄ꝫ sēsus male: vigēt. nō possunt diu sufferre laborē. cito rerꝫ obliuiscūt' mltum sputant. in narib⁹ abundāt superfluitates. quasi ad oīa sunt pigra carnes fluant. vt nasum. quandoq̄ꝫ pedes et manus & oculi lachrymantur.

¶ Signa cōplexionis cerebri. Cap. xxxij.

Arruum caput naturaliter habet paruũ cerebrũ et mltitudo capilloꝝ est maxima defensio capitis. vñ de cõplexione cerebri ita dicimus. Si cerebrũ fuerit calide cõplexionis hõ ipsuʒ habens in tactu sentitur multum calidus capillus multũ abundat ⁊ hi multũ sunt grossi. oculi eius longe vident: ⁊ vidẽdo discernit. puigil est sensu. celer argumẽto. coloꝛ capilloꝛũ diu durat. raro abundat sup̃fluitatibꝰ in naso. vix ei oculi lachꝛymãꝶ: et est hõ magne vigilationis cupidus quasi oĩm̃ pulchꝛoꝛũ/ ⁊ coꝛde tẽdit ad nobilia. Si cerebꝛũ fuerit hũide cõplexiõis hõ ipsuʒ habẽs in tactu sentiꝶ mollis/ ⁊ lasciuus capillis abundat subtilibus/ ⁊ ei cito in coloꝛe trãsmutaꝶ. ⁊ est etiã luxuriosus sepe sibi lachꝛymant oculi. ⁊ foꝛte aliter infirmaꝶ. vt sanguine. ⁊c̃. viuit bꝛeuiter. in naso ei abũdat multa sup̃fluitas. vox ei sonat aliquãtulũ impedita. caput sepe dolet in p̃sona est debilis ex facili est pauidꝰ. teneri est ingenij/ pius/ ⁊ ꝯdolens alteriꝰ mali/ ⁊ plꝰ simplex q̃ȝ sapiẽs/ ⁊ vani ꝓpositi. Si cerebꝛũ fuerit frigide cõplexionis. hõ ipsuʒ habens est sepe piger. tardi intellectꝰ. dure capacitatis. grossi ingenij. eius capilli sunt leues ⁊ extẽsi. tarde crescunt. ⁊ in coloꝛe sunt albi/ vel quasi plumbei. Eiꝰ oculi raro mouentur. ⁊ bꝛeuiter vidẽt magnus vigilatoꝛ de nocte. stabilis pꝛopositi. in laboꝛe tenax: ⁊ largus cũ ratione in tactu sentiꝶ frigidus ⁊ mollis. ⁊ est subtilis ingenij: et aliquantulũ ad addiscendũ sagax. Si cerebꝛũ fuerit sicce cõplexionis/ homo ipsum habens capilli eius tarde/ ⁊ tẽpestiue crescũt. vñ in lõgũ nõ cito crescunt. sʒ bꝛeues moꝛanꝶ: ⁊ rari sunt in cute ac grossi

in substantia ꝛ plus erit q̄ꝫ extensi. cito in caniciē cō uertunt: ꝛ de facili cadūt de capite vt frondes de arboribus oculi longe vidēt: ꝛ est homo tēperati incessus: ꝛ motus. in naso nō multū abundant sup̄fluitates nisi sit exigendi causa. caput sepe dolet. hō est duri ingenij vanus/et male capacitatis. Si cerebrum fuerit calide et sicce cōplexionis capilli nascuntur flaui/fortes ꝛ curti/vel nigri/vel crispi. hō est multuꝫ luxuriosus. ꝛ ideo cito canescit: parum dormit in nocte: ꝛ est magni ingenij: ꝛ repentini intellectus: ꝛ apprehensionis. leuis in eundo/ ꝛ saliēdo. videt procul ꝛ est vanus in agendis/ ac ei est raro sup̄fluitas in naso. Si cerebrū fuerit frigide/ ꝛ humide cōplexionis: homo libenter dormit: q̄ꝫuis male dormiat: hebes est in factis: sepe aggrauat passionibus reumaticis ꝛ principaliter in capite: ꝛ in oculis. frequenter abundat sup̄fluitatibus in naso: parum comedit/ ꝛ bibit.

¶ Signa cōplexionis cordis. Cap̄. xxxiij.

Cordis cōplexio si fuerit calida pulsꝰ est velox: pectꝰ aliquātulū est pilosuꝫ vltra etatē adolescētie in carne ē calidꝰ: est boni appetitꝰ: in factis audax: in v̄bis asper in dādo tenax: obstiatꝰ: sup̄bꝰ: iracūdꝰ: luxuriosus. Si cor fuerit frigide cōplexiōis/pulsus est ei tardꝰ: pectꝰ: nudū a pillis: tactꝰ carnis frigidꝰ: duri appetitꝰ: debilis fortitudinis: ān̄helitꝰ arctꝰ: vox subtilis ꝛ debilis q̄si piger in factis: in v̄bis nō bn̄ placidꝰ: leuiter pauidꝰ: nō bn̄ comedit. et raro luxuriat: nisi sit p̄ accidēs. Si cor fuerit humide cōplexiōis: hō abundat capillis multis: q̄ sunt longi cito/ ꝛ extēsi. in colore albi vel blundi. mul

tis abundant pilis:et excepto in pectore/in tactu car=
nis mollis.et est in colore alba/vł fuca:et aliquantu=
lum est pinguis.mltuz timidus.pauidus.habes/et de
bilis in laborādo.Si cor fuerit sicce complexiōis pul=
sus est ei durus.corp⁹totū est musculosum in carne ma
crū.vene sunt manifeste.pili sunt grossi/ꝛ curti ꝑ loca
aliquātulū pili aspera ꝛ grossa.Si cor fuerit calide et
sicce cōplexiōis:pulsus est velox:dur⁹:et fortis ī pect⁹
aliquātulū pilosus.pilis tortis. anhelit⁹ magn⁹ tot⁹
in carne calid⁹.cito moueť ad iraz. iracundus manet
et obstinat⁹. Si cor fuerit frigide cōplexionis.pulsus
est tardus et debilis.pect⁹ nudum a pillis/anhelitus
paruus/ꝛ tardus:tact⁹in carne mollis et frigidus.nō
facile irascitur/et citio iram remittit.

¶Signa cōplexiōis epatis. Cap̄.xxxiiij.

Epatis ꝯplexio si fuerit calida cognoscitur
ex amplitudine venaꝝ/ꝛ ex siccitate noxetie
colorat⁹:vrina ei⁹ ē mltū ticta:ꝛ egestio.ca
lidi cibi nocēt ei:qꝛ ipꝫ inflāmāt:ꝛ ēt abun=
dat ī eo humor coleric⁹.multitudo piloꝝ sub hypocū=
drijs. Si epar fuerit frigide ꝯplexiōis/ vene apparēt
arcte.noxa semꝑ erit tenera:et in multitudīe hō est de=
bilis.multo flegmate abūdat:vt sputo/et mucillagine
in naso:vrina ē alba/vel q̄si egestio.i.f epe abūdat ven
tositate:ꝛ multū deficiūt sibi pili sub hypocūdrijs:si e
par fuerit hūide ꝯplexiōis ei⁹sanguis ē turbid⁹ corp⁹
est pīgue.vēter fit facile ꝯflat⁹:caro sētiť mollis ī facie
est pallida. Si epar fuerit sicce ꝯplexiōis pauco abū=
dat sanguine.totum corpus manet macrū. vēter gra=
cilis. in facie est paucus color.

¶ Signa cõplexionis pulmonis. Ca. xxxv

P Ulmonis complexio si fuerit calida vox est grossa. ãhelit⁹ magn⁹. pect⁹ ãplũ/ ꝛ grossũ Si pulmo fuerit frigide cõplexiõis/ vox est subtilis. ãhelit⁹. paruus. pect⁹ strictum et subtile. Si pulmo fuerit sicce cõplexionis: vox est clara os siccũ/ et pauca saliua. Si pulmo fuerit humide complexionis vox est clara. vñ hõ hoc habens est naturalr fortis. infra plen⁹ saliua. et raro bibit.

¶ Signa cõplexionis stomachi. Cap̄. xxxvi

S Tomachi cõplexio si fuerit calida digestio est fortis appetit⁹ magn⁹ sepe famescit/ et freq̄nt: ꝛ ei dolet caput. ocli patiũt. cito ira scit: et cito ab ira reuertit. Si stomach⁹ fuerit frigide cõplexiõis: digestio est debilis paru⁹ appetit⁹: raro famet/ et sitit. capite/ et oculis san⁹ est. Si stomach⁹ fuerit humide cõplexiõis raro sitit: sputo abundat in naso mlta supfluitas: nausea. fomit⁹ et ṽtigo sibi eueniũt. Si stomach⁹ fuerit sicce cõplexiõis sepe sitit. lingua aspera. noxa sicca cũ pruritu/ vl debili exitu. gula aspera/ et cibi asperitatẽ ingluturant.

¶ Signa cõplexiõis testiculoꝝ. Cap̄. xxxvii

T Esticuloꝝ cõplexio si fuerit calida ptes ꝓpinq̄ vestiũt pilis nigris/ ꝛ ericijs. ṽga ṽtuose erigit. spma exit in substãtia mul grossa/ et viscosa. ꝛ cito erit cũ fricatione. coitus etiã ante cõplemẽtũ etatis ꝯtingit grãde desideriũ coit⁹. vñ supṽga mãifeste apparẽt vene nerui eorũ sunt fortes/ ꝛ pellis grossa. Si testicli fuerit frigide cõplexionis: ptes vicine sunt multũ nude a pilis. et illi

qui ibi sunt extēsi sunt. virga raro erigit et debile sperma exit liqdum/et tarde. vene ipso℞ sunt occulte nerui debiles. pellis. subtilis: ⁊ mollis. Si testiculi fuerint humide complexionis multum spermate abundant. ⁊ eijciunt. coitu tamen est aq̄um ⁊ albū: vt lac. et bn̄ vtile ad concipiēdum. tardant multū semē eijcere pellis est mltum nuda a pilis/ ⁊ subtilis. Si testiculi fuerint humide complexionis sperma in eis generant paucū tñ illud est spissuȝ et viscosum et vtile ad cōcipiēdū virga debile extēdit pili eorum sunt breues/ ⁊ erūt aspe ri/et grossi. pellis vero grossa magis q̄ȝ subtilis. Si testiculi fuerint calide et humide cōplexionis virga potenter erigitur. et erecta manet viriliter/et etiā mouet ad coitū: et mltum semē emittit. Si testiculi fuerint frigide et sicce cōplexionis virga tarde erigit: et cito perdit virtutē: parum seminis emittit: et quandoq̄ȝ nō potest exire coitu completo.

¶ De noticia ptiū corpis ī oī aīali. Ca. xxxviij.

Cor omib⁹ alijs mēbris corporꝫ est calidi⁹ naturalr: ⁊ calore ipsi⁹ totū corp⁹ viuificat et tenet calorē in ceteris ptib⁹ sui. et ipm recipit a supiori influxiōe q̄si corp⁹ manet cōpactū. vñ a calore cordis cete ptes corporis calefiunt: et sic possum⁹ dicere q̄ cor est fons inati caloris et origo postea epar: et post illō sunt cete partes carnis et pulpe. Cerebrū est oīb⁹ ptib⁹ corporis frigidi⁹ ⁊ humidi⁹ ad ꝯtrariū caloris cordis. Vñ vnū cōtemperat aliud. Adeps naturalr est frigidior/et siccior quadā humiditate coagulata. Os naturalr est calidū/et siccū. Medula est naturalr calida/et humida. Ois quartilago

venā/neru⁹/pānicul⁹/vetern⁹ est frigide ⁊ sicce natu-re tn̄ est min⁹ q̄ꝫ os. Cutis est tēperata ⁊ ꝓprie est illa q̄ est in volis manuū. Neruoꝝ quoq̄ꝫ ꝯplexio multum diuersificat̄ qm̄ q̄ a cerebro ꝓgrediuntur humidiores sūt q̄ꝫ illi qui a nuca nascunt̄ cū i sua ꝯplexiōe vicinet̄ ꝯplexioni cutis q̄ dicit̄ temperata. Glandule sunt frigi de ⁊ hūide. ⁊ oīa mēbra q̄ generāt lac vt māme/ sper-ma/testiculi/saliua/ pulmo. Caro multū diuersificatur eo q̄ ſm ꝯplexionē membri est calidior ⁊ minus cali-da tn̄ oēs carnes recentes absq̄ꝫ sale sunt calide ⁊ hūi-de. salite vero calide ⁊ sicce: diuersificantur tn̄ scd̄m lo cum partis aīalis ⁊ q̄ꝫtitatē salis. Caro mediocris .i. macra ⁊ crassa est tēperata in oī qualitate: vn̄ ſm veri tatē caro bene macra impinguat ⁊ crassa macrat. Ca-ro porci castrati/hedi/agni/vituli/ galline pulloꝝ ca-ponis ⁊c̄. bona est ⁊ laudabilis eo q̄ facile digeritur: ⁊ bonū generat sanguinē. caro volatiliū facilior est ad digerendū q̄ꝫ gradientiū: ⁊ q̄cq̄d est ex eis melius sunt lacerti lingua pes os ⁊ epar. oē frixū ⁊ assatū calidū ē ⁊ siccū. vn̄ duꝝ est ad digerēdū ⁊ ꝑsonā reddit macraꝫ oleū est hūidū calidū. oua sorbilia sūt sana ⁊ ex eis me-lior est vitell⁹ albumīe. Caseus mal⁹ ē in cibo tā dulcꝫ q̄ꝫ salit⁹. tn̄ vtilis est dulcis post reliquos cibos: q̄r tūc assūpt⁹ facit digerere. Butiꝝ bonū est ⁊ sanū. Lac pl⁹ malū est q̄ꝫ bonū. ⁊ in estate meli⁹. om̄e mēbruꝫ aīalis q̄ꝫto plus est neruosū tāto frigidioris est nat̄e vt pes.

¶ Signa repletiōis maloꝝ hūoꝝ. ca. 39.

Repletio malorum humorum qua solet in-firmitas generari ostēditur per hec signa. nimia rubedo in facie. palliditas in pelle ⁊

vnguibus. frequēs extentio brachiorū plurima ostitatio: spissa sternutatio: grauis dormitio: plenitudo venarum: exitus sanguinis de naso ex facili. sepe grauitas capitis: vt dolor frontis: tinit⁹ auriū: lachrymatio oculorū: ꝛ pruritus in eis: timor de plano. inertia corporis ad eundū ꝛ laborandū. magnitudo pulsus. dissolutio ventris: vrina turbida nō volūtarius appetitus comedendi: et debilitas in tota persona.

¶ Signa nimij sanguinis. Ca. xl.

C Um sanguis nimis abundat accidit pruritus q̄si vbi q̄ carnis et principaliter in brachijs in facie abūdat rubedo continue oris dulcedo sentit̄ p̄ter solitū fiūt vesicule ī ore ꝛ in labijs q̄dā ardores sētiunt̄ in pectore quos carbūculos appellam⁹ q̄b⁹ p̄sona p̄dit comedere ꝛ suos somnos vrina rubea ꝛ aliquantulū spissa. corp⁹ pinguescit res sapiūt bone in esu. vn̄ bene appetit/ digerit ꝛ disponit.

¶ Signa nimie colere. Ca. xli.

C Um colera nimis abūdat accidit in facie color citrin⁹. amaritudo in ore. asp̄itas in gula. sitis multa: pauca saliua: lingua sicca ꝛ aspera: caput sepe dolet: os siccū: debilis appetit⁹: tard⁹: vomit⁹: citrin⁹ vel viridis cū multa amaritudine egestio erit sicca: dura: et pauca q̄si adusta ꝛ fetulēta cū multo p̄mitu ꝛ labore: vrina tenuis citrina ignea ꝛ clara. vigilatio multa dormitio pauca: caro macra: ꝛ cor īstabile de vno q̄ q̄.

¶ Signa flegmatis. Ca. xlij.

C Uꝫ flegma nimis abūdat ī ore accidit mltitudo saliue. i. sput⁹ mult⁹ q̄ si fuerit alb⁹ ꝛ fluid⁹ est bon⁹ si viscos⁹ mal⁹ paucitas sitis.

os madidũ gula mollis. ꝛ ligua raro bibit vł nũꝗꝫ nisi in prãdio vel cena vrina exit alba. ĩ modo piger ꝛ ĩ laborãdo debilis. supfluitates abũdãt ĩ naso. oculi fiũt g̃ues ꝛ sõnolẽti. sõnꝰ fit lõgꝰ/ caro vndiqꝫ sentit mollis ꝛ lasciua/ appetitꝰ debilis/ paucꝰ/ acerbꝰ/ digestio tarda/ ĩ facie color albꝰ/ sine rubeo colore/ egestio mollis ꝛ pauce feditat; ĩ addiscẽdo ẽ grosse capacitat; oculi sepe lachrimãt ꝛ pꝫe oĩ mane pili cito crescũt ꝛ vngues.

¶ Signa nimie melẽcolie. Ca. xliij

CUm melẽcolia nimis regnat accidit ardor stomachi multitudo appetitꝰ canini color fuscꝰ in facie/ sanguis est niger ꝛ spissus/ vrina nigra vł aliquãtulũ russa tẽdẽs aliꝗ̃tulũ ad virtditatẽ vł palliditatẽ. Corpꝰ ĩ tactu sẽtit frigidũ hebes ẽ in labore/ pedes frigidi sũt multũ cor suspitiosuꝫ. psona ex cogitatu tristis/ facile irosa/ tenax/ amãs stare in solitudine; pauci est cibi ꝛ potus.

¶ Notula doctrinalis. Ca. xliiij.

NAtura nihil facit frustra ꝛ ĩ vnoquoqꝫ sẽp facit qꝺ meliꝰ ẽ. ꝛ iõ nulla qualitas ẽ ociosa in corpore. Sciẽduꝫ ꝙ hõ a natiuitate sua vsqꝫ ad seniũ desiccari nõ cessat nascẽs vt moriatꝛ. In calida regione sũt gẽtes natiue brune ĩ pelle vt pꝫ de ethiopibꝰ vel rubee albedine intermixta aliꝗ̃tulũ. ꝛ in carne sũt sicce crispe capillos hñt ꝛ grossos ꝛ aspos. Et in frigida regiõe nascunt̃ gẽtes longe in pelle multũ albe aut blũde nude a pilis vł quasi que in suo eẽ sũt extẽsi albi vł blũdi. Nota ꝙ regio ẽ multiplex ĩ pũicia ꝛ mrice mulieris q̃ si vtraqꝫ fuerit calida creatꝛa gñatꝛ ꝛ gñata manet nigra vł bruna. ꝛ si fu-

erit frigida efficit alba pl⁹min⁹ ſm regiõis ꝯplexionẽ.

¶ De noticia numie abũdãtie humoꝝ p ſõnia .ca. xix.

De iudicio cogitationis ſomnioꝝ ita dicimus ꝙ eoꝝ aliud eſt verũ aliud eſt falſuꝫ. Itẽ ſõnioꝝ aliud ſignificat de preteritis: aliud de preſentibus. ⁊ aliud de futuris ⁊ aliud ſignificat niſi fantaſiã ⁊ oĩa iſta attendunt eſſe a quibuſdã propter etatem: propter cibũ ⁊ propter tempus lunationis: quia aliter videt in ſõnis puer et aliter iuuenis: aliter ⁊ aliud ſenex. ⁊ aliter aliud mulier in ꝗlibet ſui ſtat⁹. Item ſomniũ ante digeſtionẽ cibi ſumpti vel nihil ſignificat aut de preteritis ſiue ſui alterius quocunꝗ modo. vt viſu ⁊c. Somnium in digeſtione facta ſed nonduꝫ perfecta ſignificat de preſentibus factis licet fiãt cũ interuallis. Sõnium poſt cõpletam digeſtionẽ cibi aſſumpti ſignificat de futuris omnino. Vñ cũ ꝗs dormiendo ſe ſõniauerit aliꝗd ⁊ in excitatõe ſõnĳ ſibi videt extraneũ ⁊ magne ſignificatiõis ⁊ vellet ſcire quid ſignificat confeſtim ſurgat. ⁊ illud notet aut nõ dormiat plus ſup lat⁹ ſuper qͦd ſi ſomniauit et tunc recordabitur in die niſi multa ſõnia viderit lõgo dormitu. In die aũt ſi aliꝗd illi⁹ ſõni oblit⁹ ſit curet ſibi caput retrorſum vbi eſt virtus memorie. ⁊ tunc cum preiudicationis auxilio facile erit memor ſi deus voluerit. Itẽ ſõnioꝝ quedã ſignificãt lucrũ: ꝗdã dãnũ: ꝗdã gaudiũ: ꝗdã triſtitiã: ꝗdã egritudinẽ: ꝗdã ſanitatẽ: ꝗdã guerrã: ꝗdã laborẽ: ꝗdã requiẽ: ꝗdam ſolũmodo explicationẽ ſõnĳ. Verbi gratia cum homo ſomniat ĩ hora debita ſui ſtatus auẽ capere lucruꝫ ſignificat auem perdere damnũ ſignificat. plorare gaudium ſignificat

requies/tristitiā significat velle currere et nō posse im̄a pedimentum significat. ꝛ de ceteris. Sed quia somnia sunt satis exposita in libro somniorū per ordinē alpha beti quem ponemus in hoc volumine libri. idcirco hec dicta sufficiant.

¶ Sōnia significātia dñium sanguinis. Ca. xlvi.

Cum sanguis regnat homo somniat se videre rubeum colorem vt miniū/ cinabriū/ tinctā/ scarlatā/ sindonē rubeam/ vel violateā/ morellū/ rosā migranatā/ sanguinē fuscū/ facere nuptias vel spōsalitia vel eē in talib⁹. Comedere cibū dulcē ꝛ rem sapidā sentire vētū: ponere vētosās in carne: aliquē videre carnē sanguinolētū ꝛ hmōi res rubeas aut rubicundo colore.

¶ Sōnia significātia. d. coloris rubei. Ca. xlvij.

Cum colera rubea regnat homo sōniat se videre ignē ardentem: carbones viuos: prunas accēsas scintillas clibanū/ fornacē cereum/ fulgur/ audire tonitrua / celū rubeum/ ignem inflāmatū lapidē/ litē verboꝝ inter aliquos/ pugnā/ ꝑcussionē rumorē calorē/ callum/ lothonem/ auri calcum/ aurum/ ramum/ auri pigmētum/ capillos blūdos/ amara comedere.

¶ Somnia significantia. d. flegmatis. Ca. xlviij.

Cum flegma regnat homo sōniat se videre pluuiā mare flumē/ fontē/ aquā/ canale/ puteum/ lacū/ nauē euntē/ piscem/ rete/ linum abluere aliquid/ vt man⁹ pannum/ videre colorē albū/ cerusaꝫ/ calcē/ caseū/ bombicē. cadere in aquam fugulos/ lachrymas/ sputum/ vrinam/ syrupum

aquam haurire: lixiuiuz: natare: capillos: tegulas filare te huiusmodi similia.

Sōnia significātia. d. melēcolie. Ca. xlix.

Cum melencolia regnat homo sōniat se videre colorem nigrum et fuscum. vt fumum tenebrā sepulturaz: infirmū: hospitale mortuorum: cadauer: timorem: tristitiā: impotentiam esse in carcere ligatū: nectatum diabolo: vt vestem esse stercoratem et similia.

Somnia significantia caliditatem. Ca. l.

Constat quando calida ꝯplexio: homo se videt in sōniis stuffare/ balneare/ ad solem stare: incedere per ignē se igne offendi vel ferro vel aqua calida ꝛ similia.

Sōnia significātia frigiditatem. Ca. li.

Constat quādo frigida ꝯplexio hō in sōniis videt se esse in loco frigido: glatiem videre tāgere niuem/ ferrū/ brumā/ plūbū/ lapidē/ ex frigore tremere/ chrystallū/ albumē oui/ lac coagulatum ꝛ similia.

Sōnia significātia humiditatē. Ca. lii.

Constat quando humida ꝯplexio hō videt in somniis se tāgere rē mollē ꝛ leuē: siue tenerā comedere panē recētē/ bibere brodiū/ mingere/ aquā palpare.

Sōnia significātia siccitatē. Ca. liii.

Constat quando sicca ꝯplexio homo sōniat se volare in se fieri insult⁹ aliquid leuitatis capere/ ꝛ auē volare pennā foliū arboris vibrare schalas mōtem: turrim exprimere: aliquid vel distillare. ꝛ hmōi similia.

¶ Sōnia significātia repletionē hūoꝝ. Ca.liiij.

Quādo repletio humoꝝ est in corpe: homo somniat se grauari ab aliquo vel onerari per voluntatē aut violentiā velle/ ire non posse aut se leuare nec ex debilitate valere

¶ Sōnia significantia malos humores. Ca.lv.

Quādo in corpe sunt mali hūores et nimis reguāt hō videt in sōnijs se ire p loca cenosa fetida putrida tāgere limuꝫ sterc⁹ siccū menstruū rem turbulentā ⁊ similia.

¶ De noticia augurioꝝ. Ca.lvi.

Auguria sūt i canonib⁹ ecclie iuēta: tñ dicim⁹ ꝙ q̄dā accipiūť p obuiationē hois vel alteri⁹ aīalis vľ p auditū voc;. ⁊ hic ⁊ hec augur augur,.i. ꝙ qvľ q̄ p talē sciaꝫ indicat res futuras ⁊ sic p signa hui⁹ scie singula i gñe indicare scit ⁊ nouit. Unde sciendū est ꝙ augurioꝝ q̄dā significāt bonū euentū vt ꝯfert ⁊ emponethē. q̄dā malū euētū vt viariā ⁊ herreneā ⁊ q̄dā mediū inť vtrūqꝫ vt fert ⁊ ꝯfert. Sunt em̄ q̄dā notabilia qb⁹ ꝑpe auguria ꝯsideranť vt sternutatio oscitātis: obuiatio volatuꝫ auiū: cant⁹ auiū: vox audita locutionis circa propositum negocij vt somnium antecedens. vnde homo facit auguriū hoī sicut cetera aīalia faciūt. vt aquila: cornicula: nicticorax: coruus: bubo: pic⁹: gatta: canis: porcus: equus: ⁊ cetera. vt habeť in libro auguriorū. Item auguriorum quedam post quedam dextre. quedam sinistre ⁊ cum diuersa sint in sua disputatione qdlibet illoruꝫ proprie nomīať ⁊ ꝓprio noie cognoscitur interp̄tādū. Uñ dicim⁹ ꝙ auguria sūt nūero. xij. ad in

stat. xij. signo℞ celi: et sunt hec. Fernoua: feruetus conset emponethē scima sarnoua: scima saruetus. et hec fiunt in dextro latere. In sinistro vero latere sunt. Confernoua: conferuetus viarā: herrenā: scassarnoua: squassaruetus. Cum autem ista nomina sint grauia ꝛ multe significationis: ideo placet nobis ea exponere sufficiēter. Fernoua est augurium qn̄ tu exiueris domū tuam causa faciendi aliquid et eundo vides hominē vel auez eundo vel volando. ita ꝙ se ponat ante te in sinistra pte tui. et istud est tibi signum bone significationis sup negociū. Feruetus est auguriuz qn̄ tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid et eundo prius inuenis vl̄ vides auem vel hominē pausantē ante te in sinistra pte tui. et istud est tibi malum signuz sup negocio. Uiarā est auguriū qn̄ hō vel auis suo itinere vel volatu an̄ te trāsit veniens a dextra pte tui ꝛ tēdēs in sinistrā eua nescit istud est tibi bonū signū sup negocio. Cōfernoua est auguriū qn̄ prius inuenies hoīem vel auē euntē vel volantē. et se repauset ante te in dextra pte tui vidente te: ꝛ istud est tibi bonum signū sup negocio. Cōferuet⁹ est auguriū qn̄ pri⁹ inuenis vel vides hoīem vel auem se repausantem in dextra pte tui tevidēte ꝛ istud est tibi malum signū sup negotio. Scimasarnoua est auguriū qn̄ tu vides hoīem vel auem post te: et te ꝯsequi ꝛ trāsire te. ꝛ an̄ꝗ̄ pueniat ad te vel tu ad eā alicubi se repauset tevidēte in dextro latere tui: ꝛ tūc est tibi bonum signum sup negocio. Scimasaruet⁹ est auguriū qn̄ tu vides hoīem post te vel auē pausantē ita ꝙ sit tibi ī dextro latere istud est tibi malū signū sup negotio. Scassarnoua est auguriū qn̄ vides p⁹ te hoiez vel auē ꝛ an̄

ꝙ ꝯueniat ad te. ⁊ tu ad eā in loco repauset te vidēte si gnificat bonum signuꝫ suꝑ negotio. Scassaruet⁹ est augurium qn̄ vides hominē ꝑterire vel auē in loco pausantē: ita ꝙ sit tibi in sinistro latere tui est tibi maluꝫ signum suꝑ negocio. Emponenthē auguriū qn̄ hō vel auis venit a latere sinistro tui ⁊ trāsit ad dexterū: nec eā vides repausare: sꝫ euanescit ad te. tunc est tibi bonū signum suꝑ negocio. Herreneā est auguriuꝫ qn̄ homo vel auis a dextro latere tui vadit in sinistrum trāsiēs post tergū tuū/ ⁊ eā vides alicubi repausare. tūc est ibi malum signum suꝑ negocio. Ut autem singula que dixim⁹ euidentius intelligantur.

¶ De noticia sternutationis. Ca. lvij.

Sternuto. as. verbū est. ⁊ significat sternutare. Et hoc sternutatio hui⁹. nis. ipse idem act⁹ est q̄ dr̄ sternutatio. Nec aliō est sternutatio ꝙ fumositas vl' eoꝝ q̄ ascēdūt ī caput vsqꝫ ad cerebꝛū. Et cū ibi sepi⁹ abūdet nociua ꝙ iuuatiua a natura depellit̄ ⁊ cadēdo exit in ictu ꝑ nares ⁊ ꝑ os. Pōt aūt vetari sternutatio ne fiat qn̄ sentit̄ ꝯtingere. Si ocl'i paꝝ fricent̄ ꝯfestim cessat: et aīali. tūc caput purgat̄ a malis vapoꝛib⁹ vt dom⁹ a fumo qn̄ expellit̄ a vēto. q̄d aūt vna sternutatio vl' due bōi vl' mali significēt: hic ponā exēplū. Dū eīn aliq̄s hō cogitauerit aliq̄d suꝑ aliq̄ negocio emptiōis: vēditiōis/ vl' intellectus. ⁊ c̄. ⁊ fecerit duas sternutatiōes vl' q̄ttuoꝛ. aut alibi ꝑ alterū facte fuerit. ꝯfestiꝫ se leuat si sedeat. ⁊ si statim pedib⁹ se moueat. ⁊ incipiat ire cā cōplēdi negotiū siue intromittendi. ꝓsꝑabit̄ in eo. Et si fecerit vltra quat. libꝛi augurioꝝ hoc ponim⁹ in exēplo.

c. iij.

q̄tuor sternutatiões:nõ ptinet sibi sup facto cũ sit sub dubitatiõe sciendi veritatẽ:nisi illud videat adhuc p aliud signũ. vt obuiatiõis signo. ⁊c. Si vo fecerit vnã sternutationẽ vel tres omino delinq̄t omia tã in dicẽdo q̄3 in faciendo:eo q de facto non posset puenire ad bonu3 finẽ.nec cito/nec facile. Itẽ.si duo homines q̄si in vno momẽto fecerint duas sternutatões.i.q̄libet eorũ fecerit suã sternutationẽ:tunc ei est bonũ signũ faciẽdi aliqđ ppositũ in certo facto:vñ stati3 incipiat negociũ/⁊ psp̄abit̃ in ingressu maris cã negociatiõis et etiã p terrã. Due sternutatiões bonum signũ significãt/⁊ ecõuerso:vt de vna vel trib⁹. Itẽ cũ q̄s recẽter venit in locũ vna sternutatio ei bñ significat/⁊ ecõuerso vt due/vel q̄ttuor. ⁊c. Itẽ vna sternutatio in aliq̄ nocte facta p quẽq̄3 de familia dom⁹. bonũ significat. vt lucrũ. ⁊c. due vo malũ. vt dãnũ. ⁊c. Verũ est q ille qui sternutat recipit partẽ significatiõis hac cõditione q cetera participabũt cũ eo de illo euẽtu. Itẽ si due sternutatiões fiãt omi nocte ab aliq̄:⁊ illđ ptinuet̃ p tres notes signu3 est q aliq̄s/vel aliq̄ de domo morietur:vel aliđ dãnũ domui ptinget:vel maximũ lucrũ. Itẽ i introitu dom⁹ si q̄s nouiter hẽat vnã sternutationẽ tute intret eã habitatur⁹. Si vo duas exeat ⁊ eã nõ habitet. Itẽ homine iacẽte in lecto suo si vigilauerit ⁊ fecerit vnã sternutationẽ est sibi signũ malũ infirmitatis vel dãni. Si vo dormiat:⁊ fecerit vnã sternutatione3 peius sig̃t. vt grãdẽ tribulationẽ/mortẽ psone/vel impedimẽtũ grauissimum/aut rerum pditionẽ. Si vero aliq̄s in lecto iacẽdo duas fecerit sternutatiões ⁊ vigilet/signum est bonum/⁊ lucri/vel sanitatis. ⁊c. Sed

si dormiebat:tūc est meli⁹. ⁊ si omni nocte due fiāt sternutatiōes vsq; in tertiā noctē:tūc est signū optimum. aut in lucro/aut in alio honore. ⁊c. Item si aliqs tota die iuerit vt mercator ⁊ peregrin⁹/aut partiz in die ⁊ repauserit ī aliq̄ hospitio ⁊ ibi repēte faciat duas sternutatiōes locū mutet ⁊ vadat in aliō hospitiū eo ꝙ ꝓsperabit:alioqn aduersabit. Itē cū qs petēdo aliquid cā operādi cā rē vl' tetigerit ⁊ habuerit vnā sternutationē ꝯfestī discedat de loco illo ⁊ dimittat oīa illic ⁊ alibi tētet: ⁊ tūc inde ꝓspabit aliquātulū. Et si habuerit duas sternutatiōes tollat ipsaz secure ⁊ eā rē nō ꝑmittat nec āpli⁹ differat. Itē si qs post pactū factū nuꝑ de aliq̄ vnā sternutationē fecerit: tūc ei significat ꝙ oīa in pacto stabūt firma. Si vo tres fecerit pactuz nō seruabit. Itē si qs sūmo mane in die lune cū se de lecto leuauerit habuerit vnā sternutationē significat ꝙ totā ebdomadā habebit ꝓsperā lucro vl' alia ꝯsolatione. Si vo duas habuerit totū ꝯtrariū erit. Itē si quis ꝑdiderit equū ānulū ⁊c. ⁊ exiēs domū suā cā q̄rēdi et in exitu nuꝑ habuerit vnā sternutationē significat ei rē suā recuꝑare. Si vo duas habuerit nunq̄ rē adinueniet. Itē die dn̄ico sūmo mane cū qs se leuat de lecto tres sternutatiōes habuerit ei bonum sigt. Una vero malum significat. Itē an̄ prādiū vel cenā q̄si volēs incipere comedere duas sternutatiōes fecerit bonū significat. vna vo malū vir infirm⁹ iacēs in lecto si timeat ⁊ diffidat ⁊ habeat vnā sternutationē: signū est mortis. si vo duas euadet mulier grauiter infirma. si in lecto habuerit vnā sternutationē est sibi signū liberationis. due vero mortē significant.

¶ Explicit secunda pars phisionomie.

¶ Hic icipit tertia ps in q̃ ꝯuenient capl'a phisionomie ĩ specie vtriusq; sex⁹ viri ꝛ mulieris. Ca.lviij.

AD particulas q̃dē corpoꝝ vtriusq; sexus vcȝ viri/ꝛ mulierꝭ plени⁹ reuertētes secū dū seriē forme cuiuslibet psone in oīm statu sui. dicim⁹ ꝙ phisionomia est ingeniosa sciētie nature p quā cognoscit virtus/ꝛ vnū cuiuslibet animalis. Et quoniā mēbrorum q̃daȝ sunt simplicia. vt lingua.cor.ꝛc̃. q̃dam xͦo composita. vt oculus nasus.ꝛc̃. Jdcirco dicim⁹ ꝙ multa sunt signa q̃ simul vniunt somnia quoꝝ dant iudicium sapiēti. ꝛ ideo sciē dum est ꝙ multiplex est differentia inter virū ꝛ mulierē cadēs in iudicio sciētie q̃ dicitur phisionomia. Quare accipiēda est ꝓprie ĩ viro/ꝛ ĩproprie ĩ muliere. Causa est: qꝛ vir in omni compositione ipsam pleni⁹ app̄hēdit q̄ȝ mulier. vt euidenter appareat in sciētia canonū q̄ sunt infra p modū capituloꝝ: ꝛ ob hoc dicim⁹ ꝙ ꝓ viro intelligat ꝓprie iudicium vniuscuiusq; capituli. ꝛ ꝓ muliere improp̄e. comparato tamē intellectu ipoꝝ ad idem. Quare magnum ingenium debet adhibere comp̄hensionib⁹ omnium q̃ sunt necessaria huic sub vi collectionis p̄usq; iudicium ꝓferatur vtriusq; sexus. Si casus euenerit in aliquo iudicandi. videmus enim virum in facie consimilem mulieri: quem tunc sagaciter aspeximus: si ꝛ iudicamus de illo: ꝛ ita de ceteris partibus corporis: vt manu. et cetera. Videmus etiaȝ mulierem in facie: ꝛ hec erit carnaliter similis viro, sola dispositione membrorum: scilicet tam alteraruȝ ptium corporis. vt manus. et cetera. q̄ȝ faciei. nunquid

iudicamus de illa: quēadmodum de viro possum⁹ iudicare? nequaq̄ꝫ. sed aliter et debili⁹ ꝑ eo q̄ complexio mulieris valde distat a mera ratione et complexione viri in omni modo qui dicitur communis esse. Sed de communi due ꝑtes attribuuntur viro: et tertia mulieri. Unde volētes ordinē omnium et singulorum ꝑtium membrorum retinere. A capite nunc incipiemus ꝑnci paliter ponemus rubricā vnicuiq̄ꝫ parti corporis humani ⁊ nō alterius animalis: vt opus nostrum sit facili⁹ omni lectori. Et connumeratis omnibus membris ꝑticulariter a summo capite ad plātas pedū finē et ipm opus cum auxilio dei qui de nichilo cuncta creauit et discreuit: solus gubernans: omnia disponens magno regimine sapientie que non fallitur.

¶ De capillis. Capitulum. lix.

Capilli plani et extēsi in colore albi vel blūdi si sint subtiles ⁊ molles signt hoīem naturalr timidū: corde debilē ⁊ virib⁹. pacificū in societatib⁹: vbiq̄ꝫ cōuenietē: ⁊ māsuetū. Capilli grossi ⁊ericij ac breues signt hoīem naturalr fortē/ securū/ audacē/ inq̄etū/ vanū/ sepe fallacem cupidū pulchror: ⁊ pl⁹ simplicē q̄ꝫ sapientē: licet fortuna ei faueat. Cuius capilli sunt mixtim crispi signt hoīem duri ingenij aut multe simplicitatis siue vtrūq̄ꝫ. Cui⁹ capilli sūt multi sup tp̄a faciei ⁊ sup frontem q̄bus frōs valet iudicari pillosa: signt hoīem simplicē vanum/ luxuriosum/ cito credentē alteri in moribus ⁊ loquela rusticali. grossi ingenij. Cuius capilli sunt mltū ericij ⁊ eleuati ⁊ cesarei ex sua formositate signifi-

cant hominē valde simplicem. audacē. supbum. dure capacitatis. velocis ire. mendacem. luxuriosum. malitiosum. in malo presumptuosum. Cuius capilli in angulo frontis sunt valde ericij/ et omnes eleuati vel partim ex eis. sit qꝫ frōs calua. signt hominē simplicē et ꝑtim malitiosuꝫ cum sagacitate modorum. Cuiꝰ capilli sunt multi. id est spissi ꝑ totuꝫ caput. significāt hominem luxuriosum/ et bone digestionis. vanum. velocis crudelitatis. pigruꝫ in agēdis. male memorie. cupidū multorum/ ac infortunatum. Cuius capilli sunt rubei significant hominē inuidum. venenosum. fallacē. supbum/ et maliloquum. Cuius capilli sunt valde blundi significāt hominē ꝯuenientem ad omnia. amantem honorem et vanāgloriā habētem. Cuius capilli sunt valde nigri: significant hominem conuenientem ad oīa plus ad bonum q̃ꝫ ad malum. in officio et opere studiosum/ secretum et bene fortunatum. Cuius capilli sunt quasi albi/ vel glauci: significant hominem bone conditionis/ et conuenientem ad omnia. timidum. verecūdum. debilem boni ingenij. tenere capacitatis/ duraꝫ ac crudelem habētē. Cuius capilli sunt mediocres in quātitate et colore: significāt hominē ꝯuenientē. et plꝰ tendentem ad bonum q̃ꝫ ad malum. amantem vitam pacificam. mundiciam/ et bonos mores. Cuius capilli tempore iuuentutis sunt cani. vel est canities significāt hominē mouētem ad luxuriā. vanū. mendaceꝫ. instabilem. loquacem.

De fronte. Cap̄. lx.

Frons multum eleuata in rotunduꝫ significat hominē liberalē. amicis/ et notis letum/ boni intelle

ctus: alteri tractabilem/ ꝛ multis gratijs virtuosum. Cui⁹ frōs est plana pelle/ ꝛ osse/ ꝛ nō ꝯtinēs rugas. significat hominē ex facili litigātē. vanū. fallacē. pl⁹ simplicē ꝗ̄ sapiētē. Cui⁹ frōs est nimis parua ex omni parte: sigt hominē simplicē. cito irascibilē. facilis crudelitatis. cupidum. rerum pulchꝛaꝝ. curialē. Cuius frōs est bn̄ rotūda in angulis tēpoꝝ. vt ossa q̄si appareāt/ ꝛ nuda pilis sigt hominē boni ingenij: ꝛ clari intellectus. multe audacie. in malo magnanimum. cupiduꝫ/ pulchꝛoꝝ: mundicioꝝ/ ꝛ honoꝛis. Cui⁹ frons est crispida in angulis tēpoꝛum: vt ossa quasi foꝛis ꝑmaneāt: significat hominē vanū/ ꝛ instabilē. in omib⁹ debilē. simplicē/ ꝛ tenere capacitatis. Cui⁹ frons est in tēpoꝛib⁹ q̄si cōflata grossitudine carnis. s. ꝙ habeat maxillas carne plenas. sigt hominem multi animi. superbum. iracundum/ ꝛ grossi ingenij. Cuius frons est rugosa/ ꝛ decliuis a medio vt sit quasi duplex in facie nasi habeat vallem siue nō. significat hominez simplicē. magnanimum. magni ingenij: ꝛ crudelis foꝛtune. Cui⁹ frōs est magna ex omni parte/ ꝛ aliquātulum rotunda. nuda/ pilis/ vel calua. paꝝ/ vel satis: significat hominem audacē. boni ingenij/ ꝛ intellect⁹. sagacē. maliciosum magnanimum. magne ire. nō bene legalē: ꝛ ideo facile mēdacē. Cui⁹ frōs est valde lōga/ ꝛ alta in rotūduꝫ: ita ꝙ facies versus mentum sit figurata in acutum. significat hominem simplicem. debilem. conuenienter legalem/ ꝛ crudelis foꝛtune.

¶ De cilijs. Cap. lxi.

Cilia artata multū/ ꝛ que frequenti motu eleuantur in altū significāt hominem supbū. animosum

vana gloriosuz. audacē. minacē. cupidum pulchrorꝫ ⁊ conuenientem ad vtraqꝫ. cuiꝰ cilia sunt deorsum decli nata cum alteri loquiť/ vľ alterꝫ intueť. q̄si latēter sub eis significāt hominē valde malitiosuz/ vľ fallacē. mē dacē. ꝓditorē. tenacē. pigrū. secretū. pauciloquū. cuiꝰ cilia sunt rara pilis. significāt hominē simplicem. vanū. debilē. cito crudelē: et in societate satis cōuenientē. ¶ Cuius cilia sunt naturaliter plicata deorsum: vt quasi sine crispa significant hominem ineruditum. pigrum. suspitiosum. tenacē. inuidū: ⁊ in multis facile seductorem. cuius cilia sunt valde breuia: ⁊ in colore alba/ vel plumbea: significant hominez quasi ad omnia conuenientem. debilem. timidum facile/ ac cito alteri credentem et econuerso.

¶ De intercilijs. Ca. lxij.

Intercilia sign̄t hoīem tenacē. īuidū. secretū sagacē. valde cupidū pulchrorꝫ. vane fortune/ et plꝰ crudelis q̄ȝ delectabilis. ¶ Cuiꝰ intcilia sunt lōga valde. sign̄t hominē aliquātulū dure capacitatꝭ. subtilis itellectꝰ. magne audacie. mľte fidelitatis/ ⁊ amicitie clare/ ⁊ ꝑfecte.

¶ De oculis. Ca. lxiij.

Oculi magni. i. grossi significāt hominē frēquēter pigrū. qn̄qꝫ audacē. inuidū. ptiȝ verecūdū ⁊ pti nō secretū: ꝯuenientē. tenacē. vanū leuiť mēdacē. magne ire. male mēorie. grossi ingenij/ ⁊ ꝑui intellectꝰ ⁊ minꝰ sapientē q̄ȝ se reputet scire. ¶ Cuiꝰ oculi sunt in capite. i. cōcaui intꝰ ⁊ longinqui visus. Significant hominem suspitiosum. maliciosum. magne ire. peruersi moris. valde memorem.

audacem:crudelem:facile mendacem:minacem:vicio-
sum:luxuriosum: superbum: inuidum:ꝛ seductorem. ¶
Cuius oculi foris valde exeunt significant hominem
simplicem aut stultum: parum verecundum : aliq̄ꝫtu-
lum largum:facile seruitialem:grossi intellectus ꝛ in-
genij.cito ꝯuertibilem ad vtrunq̄ꝫ. Cuius oculi acutiē
intuentur ꝛ studiose cilijs declinatis significant homi-
nem malitiosum: ꝛ multotiens seductorem:falsariū.se
pe mendacē:inuidū:tenacē: secretum: impiū:nec bn̄ le
galē cuius oculi sunt parui ꝛ rotūdi ꝯueniēter signifi-
cāt hoīem verecundū/ debilē/ simplicē. cito credentem
dicta alteriꝰ:grossi ingenij:tardi intellectꝰ: ꝛ frequent
crudelis fortune liberalē alteri ꝛ ꝯuenientē verecūdū.
Cuiꝰ oculi sunt obliqui. significant hominē fallacē/ sa-
gacē/ tenacē/ inuidū/ iracunduꝫ/ mendacē/ ꝛ in multis
malitiosū. Cuiꝰ oculi sunt varij ꝛ intuitu vagi signifi-
cant hoīem sepe mendacē/ vanum/ simplicē/ luxuriosū
seductorem. cito alteri credentē/ inuidū/ animosū: cupi
dum pulchroꝝ. ꝛ facie ꝯuertibilem ad vtrunq̄ꝫ. Cuiꝰ
oculi sepe ꝯniuēt ꝛ mouent ante ꝛ retro significant ho
minē luxuriosum instabilē/ sepe mendacē/ facile falsa-
riū/ ꝓditorē/ infidelē/ ꝑsumptuosuꝫ/ ꝛ durū ad creden-
dū alteri. Cuiꝰ oculi in albedine sunt citrini. significāt
hoīeꝫ simplicē/ sepe mendacē/ vanū/ fallacē/ sepe luxu
riosum/ infidelē alteri ꝛ ꝯueniēter secretū valde sui sīsꝰ
ꝛ magne ire. Cuius oculi sunt multi motus aut duri si
ue tardi intuentes tamen acute cū reclinatione carnis
ciliorū significant hoīem valde malitiosum in multis
vanum/ pigrum/ mendacem/ infidelem/ inuidiosum/ et
rixosum. Cuius oculi sunt quasi rubei vel vitiati la-

chrymis vel sanguine significant hominē iracundū superbū: dedignosum: crudelē: inuerecundum: infidelem mendacem: vanum: simplicem: tenere capacitatis seductorem: et ex facili pium: cuius oculi sunt valde grossi quasi similes oculis boum significāt hominem simplicem tardi intellectus male memorie et grossi nutrimenti. Cuius oculi sunt in forma mediocres tendentes ad nigredinem significant hominem conuenienter pacificum: mansuetum: legalem: ingenij boni: magni intellectus: et conuenienter alteri seruitialem.

De naso. Ca. lxiiij.

Nasus lōgus et aliquātulū subtilis significat hoīem/ audacem/ curiosum in factis/ iracundum/ vanum/ cito conuertibilē ad vtrūque debilem et ex facili credentez. Cuius nasus fuerit longus et extensus habens puuctam deorsum declinatam significat hominem sagacem: secretum: seruitialem: et conuenienter alteri fidelem: probū in agendis supplantaneum. Cuius nasus fuerit simus significat hominem impetuosum: vanum: mendacem: luxuriosum: debilem: instabilem. cito alteri credentem et conuertibilem ad vtrunque. Cuius nasus fuerit in medio latus: et declinet ad summitatem sui significat hominem facile mendacem: vanum: luxuriosum: verbosum et crudelis fortune. Cuius nasus fuerit vndique grossus et bene longus significat hominem cupidum omnium pulchrorum: in bonis simplicem: in malis sapiētem cōuenienter bene fortunatū: fetuosum in eis que cupit secretum et valde minus sciētem quam se scire reputet. Cuius nasus fuerit valde acutus in puncta et me-

diocris inter longum ⁊ curtum/ grossum et subtilem. significat hominem cito irascibilem valde sui sensus. facile rixosum et dedignosum: sagacem: debilem: malitiosum: seductorem: minacem: ⁊ memorez. Cuius nasus fuerit valde rotundus in extremis: ⁊ cũ paruis naribus significat hominem: superbum: grossi nutrimenti. cito credentem: vanum: largum: ⁊ fidelem. Cuiꝰ nasus fuerit nimis longus et in puncta plus subtilis ꝙ̄ grossus et conuenienter rotundus significat hominem in loquendo audacem in agendis: probum: facile iniuriosum: fallacem: inuidum: tenacem: in fide secretum: cupidum alieni et multis modis latenter maliciosum. Cuius nasus fuerit retortus ⁊ curuatꝰ in sursum: ⁊ lõgus ꝯuenienter hñs punctã grossam significat hoĩem audacẽ: supbũ: tenacẽ: inuidũ: cupidũ: luxuriosũ: mendacẽ: seductorem: vanagl̃osũ: infidelẽ: rixosum. Cuiꝰ nasus fuerit ĩ medio valde eleuatꝰ sigt̃ hoĩem sepe mẽdacẽ: vanũ: instabilẽ: luxuriosum: cito credentẽ importunũ ingeniȷ̃: boni ⁊ grossi nutrimẽti ⁊ plꝰ simplicẽ ꝙ̄ sapientẽ ⁊ maltiosum. Cuiꝰ nasus fuerit qualitate rubicundꝰ vltra oẽm speciẽ ceteroꝝ sigt̃ hoĩem auarum impiũ: luxuriosũ supplãtate bonitatꝭ: grossi nutrimenti ⁊ ingeniȷ̃ tenere capacitatꝭ. Cuiꝰ nasus fuerit ꝯueni enter grossus vndiqꝫ suꝫ pũctã planꝰ aliꝗ̃tuluꝫ sigãt hoĩem satis pacificũ: fidelem: laboriosum: secretum: et boni intellectꝰ. Cuius nasus fuerit in punctã aliquantulum pilosus ⁊ vndiqꝫ grossus cõuenienter ⁊ in iunctura frontis paruꝫ subtilis/ significat hominem bone ꝯditionis in omnibus ⁊ ꝯuertibilem facile ad vtraqꝫ. Cuius nasus fuerit vbiqꝫ grossus nares habens latas

significat hominem grossi ingenij: et plus simplicem quam sapientem: mendacem: fallacem: subdolum: rixosum: luxuriosum: inuidum. et vane gloriosum.

¶ De naribus. Ca. lxv.

Nares nasi stricte ac subtiles significant hominem habentem paruos testiculos sagacem/ dedignosum/ mendacem/ fidelem/ vana gloriosum/ cupidum/ pulchrorum in agendis modestum. Cuius nares fuerint magne et ample significant hominem habentem magnos testiculos/ luxuriosum/ proditorem/ vanum/ falsum/ audacem/ mendacem/ inuidum/ cupidum/ grossi ingenij/ tenacem parum timidum. Cuius nares fuerint valde obtuse significant hominem insipientem: vanum: mendacem: superbum: aspere fortune et bellicosum.

¶ De ore. Ca. lxvi.

Os magnum et latum ex clausura et aptione significat hominem audacem/ inuerecundum/ facile bellicosum/ mendacem/ verbosum/ nouigerulum/ comestorem/ grossi ingenij/ tenacem/ et valde insipientem. Os cuius fuerit parua clausura et apertio. significat hominem pacificum/ timidum/ fidelem secretum/ tenacem/ largum/ verecundum/ doctrinalem et parum comedentem. Cuius os fetet flatu significat hominem in epate vitiosum/ sepe mendacem/ vanum/ lasciuum/ fallacem tenere capacitatis/ grossi intellectus/ seductorem/ inuidum/ cupidum. et conuenienter alteri largum: nouigerulum. cito recedentem et plus simplicem quam sapientem. Cuius os redolet flatu significat hominem conuenientem in dando et retinendo sagacem/ secretum/ pulchrum. cito credentem et conuertibilem ad vtraque.

Labia oris valde rossa vel nimirū reuoluta foris significāt hoīez pl⁹ simplicē ꝙ sapientē. cito credentē grossi nutrunēti ⁊ cōuenientē ad vtraqꝫ. Cui⁹ labia fuerint cōuenieter subtilia nō multū foris retorta significāt hominē discretū/ in oīb⁹ secretū/ sagacē/ iracundū/ ⁊ multi ingenij. Cui⁹ labia fuerint bñ colorata ⁊ plus subtilia ꝙ grossa significāt hoīem bone ꝯditiōis in oīb⁹ et cito ꝯuertibilē ad vtrūqꝫ ⁊ citi⁹ ad virtutes ꝙ ad vitia. Cuius labia non sunt bñ equalia in oī ita ꝙ vnum sit mai⁹ altero significāt hoīez pl⁹ simplicē ꝙ sapientem/ grossi ingenij/ tardi intellect⁹/ ⁊ varie fortune.

¶ De dentibus. Ca.lxviij.

Dentes parui et debiles in opere/ ⁊ rari/ et curti significāt hoīem debilē/ boni īgenij/ tenere capacitatis/ mãsuetū/ legalē/ fidelē/ secretū/ tim dñ vite breuis. ⁊ ad vtraqꝫ cōuenientē. Cuius dentes nō sunt sibi equipolētes quantitate et situ gingiuarum: ita ꝙ quidam sunt stricti/ quidam lati/ quidam rari/ quidam spissi significāt hominem sagacem/ boni ingenij/ audacem/ dedignosum/ inuidum/ et facile conuertibilem ad vtraqꝫ. Cuius dētes sunt valde longi et quasi acuti/ et aliꝙtulum rari ⁊ fortes in opere significant hominem inuidum/ impium/ gulosum/ audacem/ quasi inuerecundū/ mendacez/ falsum/ infidelem/ ⁊ suspitiosum. Cui⁹ dentes sunt tricini vel bruni siue sint curti/ siue lōgi significāt hoīez pl⁹ stultum ꝙ sapientem grossi nutrimenti cito credentez: tepidi intellectus sepe fallacē/ mēdacē/ īuidū/ cupidū/

alieni ꝛ suspitiosum. Cuius dentes sunt grossi et lati: siue declinent foris/ siue intus/ siue sint rari/ siue spissi significant hominem vanum/lasciuum/ grossi nutrimenti. cito credentem: simplicem: fallacem: mendacem: tenere capacitatis. Cuius dentes sunt fortes et spissi. significant hominem longe vite: cupidum pulchrorum: dure capacitatis: grossi ingenij: magnanimum multum sui sensus nouigerulum et cito credentē. Cuius dētes sunt debiles parui/ rari/ ꝛ exiles significant hominem debilem: breuis vite: sagacem: capacitatis bone. cito credentem: communiter verecundum: tractabilem: mansuetum: ꝛ legalem. Cuius dentes sunt fortes ꝛ spissi significant hoīem longe vite: luxuriosum: comedentem: audacem: fortem: discretū: et sui sensus.

¶ De lingua. Ca. lxix.

Lingua nimis velox ad loquenduꝫ significat hominē plꝰ simplicē/ q̄ꝫ sapiētē/ grossi ingenij/ mali intellectꝰ. cito credētē/ ꝛ facile ꝯuertibilē ad vtra q̄ꝫ. Cuiꝰ līgua balbutit loquēdo sīgat hoīeꝫ valde simplicē: vanū: instabilē iracundū. cito ab ira ꝯuertibilē/ seruitialē/ ꝛ debilem. Cuiꝰ lingua est valde grossa ꝛ aspa sīgat hoīem sagacē: malitiosum. ꝯuenienter seruitialē: vanū: dedignosū secretū: ꝓditorē: nouigerulū: timidū: imptū: ꝯueniēter sufficiētem multoꝝ. Cuiꝰ lingua est subtilis significat hominem sagacem: ingeniosum: facile timidū: cito credentem atq̄ꝫ cōuertibilem ad vtrunq̄ꝫ.

¶ De flatu. Ca. lxx.

Flatus multus sīgat hoīem multi spūs. ꝛ ecōuerso cuius defectꝰ est duplex aut ex paruitate: pul-

monis: aut ex vitiositate torac̄s. Et ideo aĩal multi flatus est multe fortitudinis ꝛ multi potus.

¶ De voce. Cã. lxxi.

Vox grossa in sono significat hominē fortē audacem: superbum: luxuriosum: comedonem: ex facili bellicosum: valde sui sensus mendacem: fallacē: secretum: iracundum: clamosum: inuidum. Cuius vox est subtilis et debilis paruo flatu: significat hominem debilem/ timidum/ intellectus boni: sagacem: pauci cibi. Cuius vox est clara et bene expedita in sono significat hominē ꝯuenienter ꝓuidū: veracem: sagacē: ingeniosū: mendacē: vana ꝗꝫ gloriosum ꝛ cito credentē. Cui⁹ vox est solida in cātu significat hoīe ꝫ ꝯuenīcter fortē/ ītellectuatū/ tenacē/ cupidū alieni ꝛ ingeniosū. Cui⁹ vox est tremula sigat hominē inuidū/ suspitiosū/ vanagloriosū/ pigrū/ debilē/ ꝛ timidū. Cui⁹ vox est valde alta in sono sigat hoīem fortē/ audacē/ iniuriosū/ ꝛ sui sensus. Cui⁹ vox est valde aspera: siue in cātu: siue in loq̄la sigat hoīeꝫ grossi ingenij: intellect⁹: ꝛ nutrimēti. Cui⁹ vox nimis resonat vel impedita cātatrix ꝛc̄. sigat hoīem plus simplicem ꝗꝫ sapiētē: grossi nutrimēti: vanū: instabilē: facile timidū mendacē: ꝛ cito credētē. Cui⁹ vox est mitis ꝛ plana et grata auditori sigat hoīeꝫ pacificū/ secretū/ timidū/ tenacē/ iracūdū/ ꝛ valde sui sensus. Cui⁹ vox incipit a graui ꝛ finit in altum significat hoīem iracundū/ ꝛ impetuosum/ audacem/ ꝛ tutum. Cui⁹ vox in vocatione alterius mollis significat hominē debilem/ mansuetum tenacē/ ꝛ sagacē. Cuius vox in vocatiōe alteri⁹ est acuta ꝛ alta significat hominē/ tutum/ iracundū/ audacē/

sagacem/malitiosũ ꝛ satis suꝑbũ. Cuiꝰ vox est dirupta alta ꝛ placabilis significat hominem timidũ/ ꝛ ex facili vanum/animosum/ cito credentem/ ꝛ luxuriosum.

¶ De risu. Ca. lxxij.

Risus abundat in ore stultorum habentium splennem magnam ꝛ econuerso. Cuius bucca ex facili ridet significat hominez simplicem vanum instabilem cito credētem: grossi ingenij/ et nutrimenti seruitialem ꝛ non secretũ. Cuius bucca raro ridet ꝛ breuiter significat hominem stabilem/ tenacem/ sagacem/ clari intellectus/ secretum/ fidelem ꝛ laboriosum. Cuius bucca dure mouetur ad ridendũ significat hominē sapientē valde sui sensus sagacē/ ingeniosũ/ patientē/ tenacē studiosuz/ sue artis iracundum supplātaneũ. Cuiꝰ bucca facile ridet/ ridēdo sepe tussit vel ossitat aut torquet caput significat hominem variũ: inuidum: cito credentem: ꝛ ꝯuertibilem ad vtrunqꝫ. Cuius bucca ridendo torquet̄ cũ derisione alterꝰ. significat hoīem arrogantē falsum/ tenacē/ iracundum/ mendacē/ ꝛ aliq̈ntulum proditorem.

¶ De mento. Ca. lxxiij.

Mento amplꝰ ꝛ grossus carne multa significat hoīem pacificũ mediocris capacitatis grossi ingenij: legalē: secretũ: ꝛ facile ꝯuertibilē ad vtrũqꝫ. Cuiꝰ mēto est acutꝰ ꝛ ꝯueniēter plenꝰ carne sigat hoīez boni ītellectꝰ alti cordis ꝛ satis laudabilis nutrimēti. Cuiꝰ mēto est q̄si duplex quadā valle significat hoīez pacificũ/ grossi īgenij/ vanũ/ cito credētē/ ꝯueniēter alteri s͡uitialē ꝛ valde supplātaneũ/ ꝛ secretũ factorũ. Cuiꝰ mēto est acutꝰ ꝛ sub-

tilis carne figt hominē audacē. bellicosuz. irascibilez: dedignosuz. timidū. debilē/ ꝛ aliquātulū seruitialē. Cu ius mēto est recuru⁹ cū valle in iūctura maxillaꝝ ꝛ carne macer quasi acutus figt hominē pessimū. simplicē. audacē. supbū. minacē. inuidū. tenacē. fallacē. cito irascibilē. iracūdū. ꝓditorē. furē/ ꝛ supplātaneū.

¶ De barba. Ca. lxxiiij.

Barba nascit viro vltra. xxiiij. annū paulatim de die in diē. ꝛ tūc nascit femur extra sexū. Et est sciēdū ꝙ tales pili ꝓcreant de supfluitatib⁹ ciboꝝ fumositas: quoꝝ supascēdit vsqꝫ ad partes maxillaꝝ velut fum⁹ ad foramina camini. Et cū āplius nō inueniāt meat⁹ aptos qb⁹ bene valeāt supius ascēdere. sic inde exeunt ī modū piloꝝ q̄ dicunt pili barbe. Mulieres pene oēs carēt barba in maxillis. Et est sciēdū ꝙ oēs humores in qb⁹ in viris barba gnāt in mulierib⁹ menstruū qđ est eis quodā meatu et motu etatis lune. quādo qꝫ semel in mense/ et qñqꝫ bis. Cuius exitus dr esse fluxus: siue supfluū. Istud vero contingit qñ mulier non est grauida. iā trāsacta xij. ānos. ꝛ hoc mēstruū qñ qꝫ ei in lac trāsmutat intra māmas. Verū est ꝙ hi humores ita subtiles ex natura calidi sunt ꝙ ex eis quasi oriuntur pili. aliquādo in maxillis mulieris/ ꝛ ꝓprie circa os vbi magis abundat calor: ꝛ hec mulier dr esse barbata. Sciendū ꝙ talis mulier est valde luxuriosa propter calidā sui cōplexionē. Est ergo fortis nature et virilis conditionis. Mulier vero bene mundata a pilis: et precipue circa os ƺ phisonomiā dicit esse bone cōplexionis. s. timida. pauida. verecūda. debilis. mitis. et obediēs: ꝛ econuer-

so barbata. Itē dicimus q in maxilla faciei/aut habet iam barbā: aut nō habet. q̄ si habet dictū est: sed si non habet aliqd barbe hoc pdicendū est q nō habens aut nō est adhuc in etate habēdi: aut est ppria causa qua nunq̄ potest exire. puer nō habet barbā: eo q nō est natura tā potens adhuc neq̄ tā matura q possint pori maxillaꝝ aperiri/et idē intelligēdū est de puella ratiōe mēstrui ppter lunā loco barbe. Cui9 barba est bñ ordinata/siue cōposita/et spissa pilis sigt hominē bone nature/ꝛ ratiōalis ꝯditiōis ad oīa sm ꝯiūctū et aptos mores pducte/et econuerso. De illis q̄ hñt eā male cōpositā. vt patet in eunuchis/ qui postq̄ pdiderint ambos testiculos valde transmutantur a natura virorum in naturam mulierum.

De facie. Ca. lxxv.

Facies q̄ sepe sudat ex facili motu sigt hominem calide nature. vanum. luxuriosum bene comedētē/ꝛ grossi ingenij/ac nutrimēti. Cuius facies est valde carnosa: significat hominē timidū conuenienter letū. largū. discretū luxuriosum. male memorie. cito credentē audita: ꝛ bene legalē. alteri importune voluntatis. inoptato. inuidū: ꝛ satis conuertibilē ad vtraq̄/et valde presumptuosum. Cuius facies est macillenta: significat hominez sagacem. fatigabilem. intellectus boni. Plus crudelem q̄ pium. tenere capacitatis/et dedignosum. Cuius facies est minuta valde/ꝛ rotunda figuraliter significat hominem simplicem. timidum. debilem. grossi nutrimenti. male memorie. Cuius facies est similis ebrioso: significat hominē bibētē vinū bonū luxurio-

sum. vanum. fortez: ex facili inebriat. Cuius facies ira scibilis assimilatur cito et ex facili irascitur et tenet ira diu. Cuius facies est longa et macra: significat hominem valde audacem lingua et facto simplicē rixosum superbū. iniuriosum. fallacem. durum moribus pium. et conuenienter luxuriosum. Cuius facies est communis inter longā et rotundā/macrā/et crassam: significat hominē conuenientē ad omnia tamen citius in bono q̄ malo. Cuius facies est valde crassa et lata significat hoiem plus simplicez q̄ sapientē. grossi ingenij. et tardi intellectuz habentē in agendis sepe. vanagl'iosum. credentē conuertibilē ad oīa. luxuriosum. vanū obliuiosuz in malo. falsuz. detractorē. et supplātaneū. Cuius facies est valde plana sine tumore valde eleuata significat hominē bone conditionis ad oīa et satis amabilē. alteri seruitialē cito credentē. non multū sagacē satis fidelē et plus simplicē q̄ sapientē ac pacientē in pace cōmuniter grauia per aduersaz fortunā. Cuius facies est aliquantulū valata et plus macra q̄ crassa: significat hominē iniuriosuz. inuidum. fallacē. mendacē. rixosuz. laboriosuz. grossi ingenij. vanū. valde simplicē/et tardi intellectus. Cui⁹ facies est mediocris ad quālibet dispositionē. ceteraꝝ tñ plus pinguis q̄ macra: significat hominē in sermone. veracē. facilē seruitialē. cōmuniter ingeniosum. sagacē. et memorabilē. Cuius facies est valde curua et longa ac macra: significat hominē grossi ingenij quasi ad oīa bona simplicē. tardi intellectus et non legalē et ex leui occasiōe malitiosū. Cui⁹ facies est latior a fronte inferi⁹ vsq ad iuncturaz maxillaꝝ et altior q̄ postea signifi-

f. iiij.

cat hominē simplicē in agēdis/ et in loq̄la. inuidum. partim timidum. partim audacē. tenacē. mendacē. vanum. fallacē. animosum. rixosum. debilē. grossi nutrimenti/ et mali ingenij. Cui9 facies est bñ dispo sita/ carne/ colore/ et suis partibus. vt oculi. cilij. et c. qb9 fit delectabilis/ et placida: significat hominē generaliter bene dispositum ad agendum vitia/ et virtutes. Cuius facies est in colore pallida: significat hominem nō bene sanum. valde malitiosum. proditorē. mendacē. superbum. luxuriosum. tenacez. inuidum. presumptuosum. grossi nutrimēti. nō bene fidelē/ neq3 legalem. Cui9 facies est bene colorata/ significat hominem laudabilis dispositionis in sua cōplexione letum. cito credentem. alteri cōueniēter seruitialem. intellectus boni/ et ex facili ad omnia conuertibilem.

¶ De auribus. Cap. lxxvi.

Auris est hominis auricula ceteri animalis/ et vnguis est hominis vngula ceteri animalis. Cui9 aures sunt magne/ et grosse significant hominez simplicem/ vel stolidum. pigrum. grossi nutrimenti. male memorie. dure capacitatis. Cuius aures valde sunt parue/ et subtiles significant hominem boni ingenij. intellectus. sapientie. secretum. pacificum. sagacem. timidum: tenacē. verecundum. vanagloriosum. animosum. memorie bone. satis alteri seruitialem. Cuius aures aliquantulum sunt longe. id est vltra cōmunē formā/ vel ample ex trāsuerso: significant hominē audacē. inuerecundū. vanum. pigrum. insipientem. alteri seruitialem pauci laboris/ et multe comestionis.

¶ De capite. Cap. lxxvij.

CAput magnũ/ ⁊ bñ rotũdũ ex om̃i pte sigt hominẽ secretũ. sagacẽ in agẽdis. ingeniosum. discretum. magne imaginatiõis. laboriosum. stabilẽ/ ⁊ legalem. ¶ Cuius caput est hñs gulã grossaꝫ cum collo/ ꝙ declinet versus terrã sigt hominẽ sagacẽ. tenacẽ. pacificum. secretum. valde sui sensus. ⁊ stabilẽ in agendis. ¶ Cuius caput est longum habẽs faciẽ longã/ ⁊ magnã/ ac deformẽ: sigt hominẽ fatuum. maliciosum. vel valde simplicem. vanum. cito credentem. nouigerulum/ ac etiam inuidum. ¶ Cuius caput est valde volubile hinc/ ⁊ illinc/ sigt hominẽ fatuum. simplicem. vanum. mendacem. fallaceꝫ. presumptuosum. instabileꝫ. tardi intellectus. mali ingenij. tenere capacitatis. aliquãtulũ ꝓdigum/ nouigerulum. ¶ Cuius caput est grossum hñs latã faciẽ: sigt hominẽꝫ suspitiosum. valde animosum. cupidũ pulchroꝝ. simplicẽ. sagacẽ. grossi nutrimẽti. secretũ. audacẽ. ⁊ nõ bñ verecũdũ. ¶ Cuius caput est grossuꝫ/ ⁊ nõ ꝯueniẽter formosum/ habẽs gulã curtã/ ⁊ collũ grossuꝫ: sigt hominẽ in se satis sapiẽtẽ. sagacẽ. secretũ. ingeniosuꝫ. stabilis imaginatiõis. fidelẽ. veracẽ/ ⁊ multis tractabileꝫ. ¶ Cuiꝰ caput est paruũ: hñs gulã subtilẽ/ ⁊ lõgã: sigt hominẽ valde debilẽ. insipientem. pauci cibi doctrinaleꝫ ⁊ non bene fortunatum.

¶ De gula. Cap. lxxviij.

GUla cãdida/ siue macra/ aut crassa: sigt hominẽ vana gl'iosuꝫ. vanũ. timidũ. lasciuũ. facile mẽdacẽ. ꝯueniẽter sagacẽ. magne ire/ ⁊ diu dedignosuꝫ. ¶ Cuiꝰ gula ẽ macra/ ⁊ sub

tnis/ꝛ in qua vene apparēt: signat hominē male fortune. debilē. timidū. pigrū. grossi nutrimenti, cito credentem: et conuertibilem ad vtraqꝫ.

¶ De collo. Cap. lxxix.

Collū longū significat pedes longos: ꝛ graciles: gracile etiā significat hominē simplicē et non secretū. timidū. debilē. inuidū. mēdacē. fallacē. indoctrinalē: et cito conuertibilem ad vtraqꝫ. Cuius collum est curtum: significat hominem sagacem. tenacem. fallacem. secretum. stabilem. discretum. iracundum. ingeniosum. magni intellectus. conuenienter fortem. amantem pacē/ dominiū et omnia timida.

¶ De spatulis. Ca. lxxx.

Spatule macre et minute. significāt hoīez debilē. timidū. pacificū. pauci laboris. cito credentē. et ad oīa ꝯuertibilē. Cuiꝰ spatule sunt late ꝛ grosse: signt hominē fortez. tenacē. fidelē. grossi ingeniꝫ/ ꝛ nutrimēti. simplicez. mlti laboris. satis comedētē. ꝛ libent stātez in pace. Cuius spatule sunt curue ad interiꝰ: significāt hominē sagacē. pigrū. secretū. ingeniosūz/ ꝛ supplātaneū. Cuius spatule sunt abrase signt hominē simplicez. tenacem laboriosuz. modestū in oīibꝰ: vt lingua/ ꝛ comestione pacificū. cito credentez/ ꝛ conuertibilez ad vtraqꝫ. Cuius spatule sunt inequales: vt vna eaꝝ sit altera maior significāt hominez pigrū. tardi intellectꝰ. grossi ingeniꝫ/ ꝛ nutrimēti. simplicē. dure capacitatis. fidelē. audacē. tenacē. ꝓditorez. falsuz: ꝛ nō credētē. Cuiꝰ humeri spatulaꝝ sunt valde eleuati: significāt hominem ag

te vite moribus. inuidū. simplicem. vanū. mendacē. instabilem. audacem. inuerecūdū/ et rixosum.

¶ De brachijs. Cap. lxxxi.

Brachia lōga q̄ extensione attingūt genua licet raro ꝯtingat: significāt hominem liberalem. audacem. supbū impetuosum deside rij. debilē. simplicez. cogitaminis pauci/ et vanagloriosuz. Cuius brachia sunt valde curta respectu stature corporis: significāt hominez bellicosuz. ingratū. audacē. inuidū. supbū. fatuosuz. tenacē. Cuius brachia sunt grossa/ ossibꝰ/ neruis/ et multa carne. significāt hominē ꝯuenienꝭ fortē. supbū. cito p̄sumptuosuz. inuidū. cupidū pulchrorꝝ/ et cito credētē. Cuiꝰ brachia sunt pinguia: et rausculosa: signt hominez vanagloriosuz. cupidū. q̄rūdā delectabilez/ et plꝰ insipiētem q̄ȝ sapientem in agendis. Cuiꝰ brachia sunt valde pilosa: siue sint macra/ siue crassa/ et mollis carnis significāt hoīez luxuriosuz. tenere capacitatis. debilem multe suspitiōis: et sagaciter maliciosuz. Cuiꝰ brachia sunt valde nuda pilis: significāt hominē tenere capacitatꝭ magne ire. cito credentez. vanū. lasciuū. mendacē. facile fallacem. sagacem in malo/ et debilem.

¶ De manibus. Cap. lxxxij

Manus mollis carnis macre et lōge: significāt hominem boni intellectꝰ. tenere capacitatis: ex facili timidū. libenꝭ pacificū satis legalem: secretum: seruitialem: domestice ꝯuersatiōis: et doctrinalem. Cuius manus sunt valde grosse/ ac breues: significāt hominem grossi ingenij: simplicem: vanum: mendacem: fortem: laborio-

sum: fidelem: cito credentem: ꝛ breuis ire. ¶ Cuius man⁹ sunt piloſe/ ꝛ groſſoꝝ piloꝝ ac digitoꝝ/ ꝛ curuoꝝ: ſignificāt hominē luxurioſum. vanū. mendacem. groſſi ingenij: ꝛ plus ſimplicē/ q̄ ſapiētē. ¶ Cuius man⁹ in digitis curuant̄ ſurſum. ſignificāt hominē liberalē/ ꝛ ſeruitialē. capacitatis bone. ſagacē. prauum. inuidum. longe ire. intellect⁹ boni. ꝛ mediocrē inter ſecretū/ ꝛ nō ſecrtū. ¶ Cuius manus ſunt implicabiles verſus extremam partē digitoꝝ: ſignificāt hominē tenacē. cupidum. cogitaminoſum. laborioſum. ſagacē. duri propoſiti: nō cito conuertibilem ad credendum audita.

¶ De pectore. Cap̄. lxxxiij.

PEctus groſſum/ ꝛ amplū ſignificat hominem fortem. audacē. ſuperbum. tenacē. iracundum. rapacem. cupidum. inuidum/ ꝛ ſagacem. ¶ Cuius pectus eſt ſtrictum/ ꝛ in medio aliquantulum eleuatum: ſignificat hominē ſubtilis ſpūs. alti intellectus. conſilij boni. veracē. mundū. ingenioſum. ſagacē. ſapiētē. magne ire. cito iroſū/ ꝛ cōuenienter ſecretū. ¶ Cuius pectus eſt aliquātulū piloſū ſigt̄ hominē luxurioſū. valde ſagacē. paulū. dure capacitatis. liberalē. laborioſū/ ꝛ alteri ſeruitialē. ¶ Cui⁹ pect⁹ eſt mundū a pilis. ſigt̄ hominē debilē/ ꝛ tenere capacitatis. ¶ Cuius pectus eſt planū/ ꝛ macrū/ ac mundū a pilis ſignificat hominē timidū. laudabilis vite/ ꝛ ingenij tenere capacitatis. pacifice vite. ſecretū ꝛ dure conuerſationis ad plurima.

¶ De dorſo. Ca. lxxxiiij.

DOrſū ſine ſpinale piloſū. macrū ꝛ valde eleuatū ab equalitate partiū: ſignificat hominem in-

uerecundu3/malitiosū/bestialē/mali intellect⁹/debilē/ parue fatigationis ꝛ pigrū. Cui⁹ dorsum est magnum ꝛ pingue sigat hoīem fortem grossi nutrimenti/ vanū/ tardum pigrum ꝛ multe fallacie. Cui⁹ dorsum est sub tile ꝛ extensum ꝛ plus macrū ꝙ crassum significat hominē debilem ex facili pauidum: vanū: rixosum: ꝛ cito credentem que audit.

¶ De ventre. Ca. lxxxv.

Venter pauciat⁹ sigat hoīem leuiter dedignosum/ comedonem/ bibone3/ tardū/ magnanimum vanagloriosu3 falsum/ luxuriosum mendacē partim legalem ꝛ ptim proditorē. Cuius vēter est paruus ꝛ extēsus significat hoīem laboriosum ꝯuenienter stabilē sagacē intellectus boni ꝛ tenere capacitat;. Cui⁹ vēter est valde pilosus sc3 ab vmbilico inferius sigat hoīem loquacē/ audacem sagacē/ intellect⁹ boni tenere capacitatis ꝛ cōueuientē ad vtraqꝫ/ eloquentē ex facili pauidū tractabilē pro amicis alti cordis ꝛ nō bene fortunatū.

¶ De carne. Ca. lxxxvi.

Caro mollis vbiqꝫ corpis sigt hoīem debilē/ luxuriosum ex facili timidū/ intellect⁹ boni/ tenere capacitatis pauci cib⁹ fidelē/ varie fortune ꝛ plus aduerse ꝙ pspere. Cui⁹ caro est dura vel aspa sigat hoīem fortem/ audacē duri ingenij/ vanum/ superbum/ pl⁹ insipientē ꝙ sapientem ꝛ crudelis fortune. Cuius caro est pinguis ꝛ alba significat hoīem vanum/ vanagloriosum hebetē/ obliuiosum curiosum/ ad oīa aliquantulum timidum/ verecundum/ sagacem/ malitiosum/ mendacem/ durum

ad credendum omnia.

¶ De costis. Ca.lxxxvij.

Coste crasse et carnose significāt hoīem fortē/tardū/ et valde simplicē. Cui⁹ coste sunt subtiles et partite ac nude a multa carne significāt hoīem debilem/pauci labor;/sagacem/malum et iustum ac bonum.

¶ De femore. Ca.lxxxviij.

Femur valde spissum pilis ac bene ericijs sigat hoīem luxuriosum/fortē/ad coeundum et eius semen valet ad ↄcipiendum. Cui⁹ femur est rarum pilis et subtilib⁹ extensis sigat hoīem ↄueniēter castū.i.raro luxuriantē: et eius semen non est bene virtuosum:ad ↄcipiendum. Cuius femur est rarum siue male dispositum sigat hominem debilem/timidum/raro cocuntem. et cito ↄuertibilem ad vtrumq;.

¶ De coxis. Ca.lxxxix.

Coxe bene pulpose significāt hoīem fortem audacem/superbū/vt patet in dextrali/gallis et falconibus et econuerso.

¶ De genubus. Ca.xc.

Genua pinguia significant hominē timidū liberalē/vanum/pauci laboris. Cuius genua sunt macra significant hominē fortē/audacem/fastidiosum/secretum/et boni itineris.

¶ De cruribus. Ca.xci.

Crura homis hñt magnas pulpas retrorsum eo q carent cauda. Sciendū est q Aristoteles dicit in libro aīaliū. Oē aīal carēs

pulpa magna in cruribus habz caudã alicui⁹. substan tie vt piloꝝ ⁊c. Cui⁹ crura sunt grossa ossibus ⁊ carne ac pilosa significãt hoiem fortem: audacem: sagacem: securum: grossi ingenij: pigrum: tardum: et dure capacitatis. Cuius crura sunt subtilia et non bene pilosa significant hominem debilem: timidum: intellectus boni: fidelem: seruitialem: ⁊ raro luxuriosum. Cuius crura sunt oĩno nuda a pilis significant hominem castũ debilem: ⁊ cito pauidum. Cuius crura sunt valde pilosa significant hominem pilosum circa genitalia: ⁊ luxuriosum sepe vanum: simplicem: ⁊ instabilẽ: vel abũdantem malis humoribus.

¶ De cauiculis pedum. Ca. xcij.

Cauicule pedũ grosse ⁊ crasse ⁊ valde foris pemĩnẽtes significãt hoiem verecundũ/ timidum/ pauidum/ debilẽ/ parui laboris/ sagacẽ/ fidelẽ/ ⁊ tractabilẽ. Cui⁹ cauile pedũ habent neruos valde manifestos ⁊ venales significãt hominem audacẽ: fortem: superbũ: ⁊ animosuz.

¶ De pedibus. Ca. xciij.

Pedes magni. i. grossi in carne ⁊ longi in figura ac dure pellis significãt hominẽ simplicem: fortem: grossi nutrimẽti: tardi intellect⁹: ⁊ vanũ. Cui⁹ pedes sunt tardi: subtiles macri: ac pellis mollis significant hominem boni intellect⁹: alti ingenij: timidũ: debilem: sagacem: fatigabilem: parui laboris. et cito credentem.

¶ De vnguibus. Ca. xciiij.

Vnguis est hominis vngula vero cuiuslibet ceteri animalis. vñ vngues subtiles ac boni coloris et

longo forme figat hominem bone conditionis ad dispositionem sui in sanitate ꝛ ꝙ mater tēpore grauidationis nō comedit res valde salitas immo insipidas: ꝛ ecōuerso vt patet de vnguibus auiū rara cum respectu ceterarum. Cuius vngues sunt in colore pallide significant sanitatem ꝛc. nisi sint sic a natura: vt patet de illis accipitrum ꝛ falconum.

¶ De calcaneis. Ca. xcv.

Calcanei pedū parui ꝛ macri significāt hominē facile timidū/ pauidū/ ꝛ debilē. Cui⁹ calcanei sūt magni ꝛ crassi significāt hoīez secretū/ fortē/ audacē/ fatigabilē/ ꝛ plus insipientē ꝙ̄ sapientē.

¶ De plātis pedū. Ca. xcvi.

Plante pedū ꝯtinēt signa canallium veluti man⁹ vinculis: qb⁹ facile pōt cognosci tota fortuna aīalis ꝛ infortuniū/ vita ꝛ mores ꝛ tēp⁹. vt ptꝫ sufficiēter in arte q̄ dr. Ciromātia quā plene sciuim⁹ in nostris dieb⁹ velut acrumantia ꝛ piromātia ꝛ quasdā alias. Nā illoꝝ signoꝝ q̄dā significāt bonū/ q̄dā malū/ ꝛ q̄dā inter vtrū ꝙ cum dubio. Vn̄ sciendū est ꝙ fixure multe ꝛ longe: significant multa impedimenta vite ꝛ laborē/ ꝛ pauptatē/ ꝛ miseriā. Curte vero significāt peius oīni gradu. Cuius pellis plātarum est grossa significat hominem fortez ꝛ firmum. Subtilem vero debilem.

¶ De passib⁹ pedū eūdo. Ca. xcvij.

Passus pedum eundo si fiant tardi et ampli significant hominem habentem malaz memoriam/ grossi ingenij/ turbidi intellectus/ tenacē/ pauci laboris: ꝛ nō facile cre-

dentem omnia. cuius passus eundo fiunt veloces et curti significant hominem velocem in agendis cito imaginantē vicē tenere capacitatis: cuius passus fiūt āpli ꝛ discordati viā rectā nō tenētes significāt hoīem simplicē et grossi nutrimēti ac sagacē in malo vt patet de vulpe.

¶ De motu persone. Ca. xcviij.

Motus persone festinus cū debeat eē rōnabiliter firmꝰ siue loquat/ siue sedeat/ siue stet in pedibus vt mouēdo manus vel pedes vel caput nec sit ei necesse sigāt hoīem immūdū/ indiscretū/ male loquentē/ vanū/ instabilem/ mendacē/ ꝛ nō bene fidelē. cuius motꝰ fit raro qñ loquitur significat hoīem satis ꝯuenientē ad singula: vt sagacē: tenacē: seruitialē: stabilē/ ꝛ boni intellectꝰ. cuius motꝰ fit velox ꝛ sine causa vel añ vel post significat hominē simplicē/ grossi ingenij/ ꝛ valde malitiosū. cuius motus est claudicꝰ significat hoīem malitiosū/ mēdacē/ falsum/ inuidū/ cupidū/ alieni ꝛ aliq̄tulū ꝯuenientez ad oīa ad q̄ moueat vel moueri debeat alter.

¶ De gibbosis ꝛ strumosis. Ca. xcix.

Gibbus. i. struma sigāt hoīem sagacē valde ingeniosum/ male memorie fallacē/ ꝛ satis malitiosū. cuius gibbus est tantū ante sigāt hoīem in aīo duplicē. ꝛ plus simplicē q̄ȝ sapientem.

¶ De statura hoīs. Cap. c.

Statura hominis multum nunciat de illo. Nā si hasta fuerit lōga ꝛ bene recta ac plꝰ macra q̄ȝ pinguis significat hominem audacem: crudelem: superbum: clamosum: vanagloriosum: dure ire: tenacem: p̄sumptuosum: nō cito

credentem audita. sepe mēdacem: et in multis malitiosum. Cuius hasta est longa ⁊ crassa conuenienter significat hominem fortem/ facile infidelē/ falsum/ grossi ingenij/ tenacem/ sagacem/ ingratum/ ⁊ supplātaneum. Cuius statura est valde longa macra/ ⁊ subtil' sigt hominem insipientem/ vanum/ mendacem/ grossi nutrimenti/ importunum/ ad optata cito credentem/ debilē in agendis tardū ⁊ valde sui sensus. Cuius statura est curta ⁊ grossa significat hominē vanum/ inuidū/ suspitiosum plus simplicem q̄ȝ sapientem/ grossi ingenij: et conuenienter alteri seruitialem ⁊ credentem: longe q̄ȝ ire. Cui⁹ statura est macra ⁊ curta ac bene recta significat hoīem naturaliter sagacē/ ingeniosum/ tenacem/ superbum/ audacem secretum/ fatigabilē/ vanagloriosum. conuenienter sapientē/ intellect⁹ boni/ ⁊ valde supplātant. ē Cuius statura est decliuis anteri⁹ nō tamen vetustate. sed natura significat hominem sagacē/ secretum/ hebetem/ grossi nutrimenti/ seuerū/ tenacem/ laboriosum dure ire/ ⁊ non cito credentem. Cuius statura est versa in posteriori parte significat hoīem stolidum modici intellectus/ grossi nutrimenti/ vanū/ male memorie ⁊ cito cōuertibilem ad vtraq̄ȝ.

¶ Notula doctrinalis. Cap. ci.

Cum videris hominem humilē/ rubeū/ fidelem/ longū/ sapiētē/ pinguē/ velocē/ macrū/ simplicem/ bonum/ pulchrum/ non vanagloriosum/ pauperem/ non inuidum/ albuȝ sapientem. cum naso sonantem bn̄ loqui indusᵗreȝ non mendacem: rectum: in hasta. non audacem: non crudelem etiam ex facili clamosum album. non facile timi-

dum. loquentem modesto vsu. nō supplātaneū ⁊ sagacē. non calidū in carne ac pilosū in cruribus ⁊ in mēto et non sepe luxuriosum inuentē oculo nō fallacē ⁊ mēdacē ac vanum. non subdolum bñ sapiētē sue artis bonitate vtētē: bñ diuitē ⁊ non tenacē: non crudelem contra miseriam alterius bene pauperem: non pium et misericordem morbidum venditorē: non mēdacē ac laudatorē sue mercis emptorē non in aliquo mercē optatam calumniantē habere bonum forum/ ⁊ volētē esse bonum quo ad deum non multipliciter aduersarium. Redde speciales gratias soli deo ⁊ eius matri. ⁊ tunc est opatio diuina contra cursum communem nature mundi transitorij.

¶ Capitulum vltimum libri phisionomie in quo comprehenditur intento singulorum capitulorum eiusdem scientie.

Phisionomista oporet te scire sapiēter omnia q̄ pdiximus in vnoquoqꝫ capitulo iudicorum particularum ne iudicando quēq̄ precipites in eadē sciētiam cum iudiciū in vno istorum non solum non sit attēdēdum. sꝫ quilibet phisionomista debet caute colligere in seipso testimonia illa vniuersi corporis quinon alicunde accidē taliter transmutatur. vt sanitatem in sanitatē. ⁊ cetera. omes luti sunt testimonia oculorum frontis/nasi/aurium dentium. ⁊c. Et cuꝫ diuersa testimonia huius p̄beant iudicium dignitatis phisionomie semper declinandum est ad vniuersale ⁊ iudicium maioris partis omnium membrorum q̄ supra diximus ordinate. Et q̄ aliter fecerit cadet leuiter in errorem. Causa est quia

omne mēbrum hȝ p̄ se certa iudicia. vt pȝ in predictis capitulis: ⁊ ideo null⁹ homo est q̄ solummodo sit vni⁹ iudicij ꝑpter certum mēbrum cum vnum contradicat alteri. Et magis vincens deuincat minus. Et quia mē bra sunt multa et quodibet habet sua iudicia: nō vidē tur capitula errare cum non sit ex toto vnum in vnoquoqꝫ homine de his q̄ prediximus: immo videbitur multum diuersificari a toto ꝙ si esset: non esset iusta ꝓ batio. Oculi habent sua iudicia / ⁊ homo causa oculorum debet esse sic dispositus. Sed alia membra ad q̄d erunt. Ergo cū tot mēbra sint ideo sunt mlte diuersitates in hoīe. Et sic nulus hō cadit in iudiciū vnius mēbri: sed omniū: q̄re cū discretione sunt inuestiganda capl'a: ⁊ cōmiscenda. Insup credendū est ꝙ multa sūt accidentia q̄ veraciter laxant quando hm̄oi rei veritatem cōsiderare voluerim⁹ in oībus. s. etas ꝑsone / etas tp̄is ad ꝑsonam: ⁊ longa permanentia in loco: longus vsus doctrine: lōg⁹ vsus certe societat; nimia regnatio humoꝝ ꝯplexiōis p̄ter solitū: egritudo accidētalis violenta accidētia ꝯtra naturā / ⁊ defect⁹ alicuius sensus naturalis ex q̄nqꝫ. Quare finaliter cū grādi industria huius oīa q̄ supra dixim⁹ attēdunt ꝯmixte. Et sic aliquis iudicādo de p̄dict. modo aliquo nō errabit: et nō erratum non fallet deo volente. Et hec de phisionomia q̄ nunc p̄diximus dicta sufficiant.

¶ Michaelis scoti de procreatiōe / ⁊ hominis phisionomia opus feliciter finit.

¶ Exaratum Parrhisijs sumptibus honesti viri Johanis Parui cōmorañ. in vico diui Jacobi.

¶ Expliciūt rubrice omniū capituloꝝ contētorum in hoc presenti volumine.

